

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ

Кафедра соціальних комунікацій та інформаційної діяльності

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему «Онлайн платформи як інструмент інформаційно-комунікаційних
технологій в освітніх комунікаціях»

Виконала студентка 4 курсу
групи 6.0299-ІД
спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та
архівна справа
ОП «Інформаційно-комунікаційна справа»
Таточенко К. П.
Керівник – доцент, д-р наук із соц. ком.,
Ковпак В. А.
Рецензент – доцент, д-р наук із соц. ком.,
Чернявська Л. В.

Запоріжжя – 2023

ЗМІСТ

Завдання.....	3
Реферат.....	5
Вступ.....	7
Розділ 1. Інформаційно-комунікаційні технології в освітніх комунікаціях.....	11
1.1 Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: поняттєвий апарат, практики застосування.....	11
1.2 Освітні онлайн-платформи, соціальні медіа та соціальні мережі: класифікації за ознаками.....	27
Розділ 2. Використання онлайн-платформ під час пандемії та воєнного стану: функціонал, алгоритми, переваги та недоліки.....	35
2.1 Аналіз конкретних кейсів користування онлайн-платформами в освітніх комунікаціях.....	35
2.2 Опитування студентів щодо ефективності онлайн-платформ як інструменту інформаційно-комунікаційних технологій в освітніх комунікаціях (на прикладі контингенту факультету журналістики ЗНУ).....	50
Висновки.....	60
Список використаних джерел.....	63
Лист академічної доброчесності.....	69
Summary.....	70

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет журналістики

Кафедра соціальних комунікацій та інформаційної діяльності

Рівень вищої освіти бакалаврський

Спеціальність 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

ОП Інформаційно-комунікаційна справа

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Березенко В.В.

«__»_____ 2023 року

ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Таточенко Катерині Павлівні

1. Тема роботи (проєкту) «Онлайн-платформи як інструмент інформаційно-комунікаційних технологій в освітніх комунікаціях» керівник роботи (проєкту) Ковпак Вікторія Анатоліївна, д-р наук із соц. ком., доцент, затверджені наказом ЗНУ від «30» грудня 2022 року № 1904-с.
2. Строк подання студентом роботи 1 червня 2023 року.
3. Вихідні дані до роботи праці вітчизняних та зарубіжних науковців І. Герасименко та В. Глущенко, М. Кадемія та І. Шахіна, Г. Нестеренко та О. Тишкова, Д. Риднюк та В. Пешко, В. Чорний.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) охарактеризувати поняттєвий апарат, практики застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті; 2) висвітлити види класифікацій освітніх онлайн-платформ, соціальних медіа та соціальних мереж; 3) визначити функціонал, алгоритми, переваги та недоліки використання онлайн-платформ під час пандемії та воєнного стану; 4) проаналізувати конкретні кейси користування онлайн-платформами в освітніх комунікаціях; 5) з'ясувати питання ефективності онлайн-платформ як інструменту інформаційно-комунікаційних технологій в освітніх комунікаціях на основі опитування студентського контингенту факультету журналістики ЗНУ.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових

креслень) –

6. Консультанти розділів роботи (проєкту):

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Перший розділ	Ковпак В.А., д-р наук із соц. комунік., доцент	20.01.2023	20.01.2023
Другий розділ	Ковпак В.А., д-р наук із соц. комунік., доцент	12.03.2023	12.03.2023
Вступ, висновки	Ковпак В.А., д-р наук із соц. комунік., доцент	15.05.2023	15.05.2023

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз; укладання бібліографії	Жовтень 2022 р.	Виконано
2.	Збір матеріалів для аналізу	Листопад-грудень 2022 р.	Виконано
3.	Підготовка Розділу 1	Січень 2023 р.	Виконано
4.	Написання Розділу 2	Березень 2023 р.	Виконано
5.	Формулювання вступу, висновків, оформлення роботи	Травень 2023 р.	Виконано
6.	Одержання відгуку та рецензії, проходження нормоконтролю	Червень 2023 р.	Виконано
7.	Захист роботи	Червень 2023 р.	Виконано

Студент _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота бакалавра «Онлайн-платформи як інструмент інформаційно-комунікаційних технологій в освітніх комунікаціях» – основний текст – 70 сторінок. Для виконання дипломної роботи опрацьовано 48 джерел.

Об'єктом дослідження є онлайн-платформи як інструмент інформаційно-комунікаційних технологій в освітніх комунікаціях.

Предметом дослідження є функціонал та алгоритми роботи онлайн-платформ як інструменту інформаційно-комунікаційних технологій в освітніх комунікаціях.

Мета роботи: проаналізувати онлайн-платформи як інструмент інформаційно-комунікаційних технологій в освітніх комунікаціях.

Методи дослідження: компаративний аналіз, класифікація, дискурс-аналіз, аналіз літературних джерел, системний підхід, кейс-стаді, синхронічний метод.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

- 1) охарактеризувати поняттєвий апарат, практики застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті;
- 2) висвітлити класифікації освітніх онлайн-платформ, соціальних медіа та соціальних мереж;
- 3) визначити функціонал, алгоритми, переваги та недоліки використання онлайн-платформ під час пандемії та воєнного стану;
- 4) проаналізувати конкретні кейси користування онлайн-платформами в освітніх комунікаціях;
- 5) з'ясувати питання ефективності онлайн-платформ як інструменту інформаційно-комунікаційних технологій в освітніх комунікаціях на основі опитування студентського контингенту факультету журналістики ЗНУ.

Методологічну і теоретичну основу дослідження складають праці, присвячені розгляду використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, таких дослідників: М. Іконникова, І. Герасименко, В. Глущенко,

М. Кадемія, В. Пешко, Д. Риднюк, К. Січкаренко, О. Співаковський, І. Шахіна та інших.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що узагальнено теоретичний та практичний досвід вивчення онлайн-платформ як інструменту інформаційно-комунікаційних (ІКТ) технологій в освітніх комунікаціях, а саме визначено їхній функціонал, алгоритми роботи, переваги та недоліки в контексті кризових комунікацій – під час пандемії та воєнного стану.

Сфера застосування: матеріали дослідження можуть бути використані під час подальших наукових розробок, викладання навчальних дисциплін, пов'язаних з відповідною тематикою, при написанні курсових та дипломних робіт студентами факультету журналістики, а також для удосконалення освітніх комунікацій шляхом використання онлайн-платформ як інструменту ІКТ.

**ОСВІТНІ КОМУНІКАЦІЇ, ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ
ТЕХНОЛОГІЇ, ОСВІТНІ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМИ, КРИЗОВІ
КОМУНІКАЦІЇ, СОЦІАЛЬНІ МЕДІА, СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ.**

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що у сучасному світі інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) мають значний вплив на всі сфери людського життя, включаючи освіту. Завдяки швидкому розвитку ІКТ з'явилися нові можливості для покращення процесів навчання та комунікації між студентами, викладачами та іншими учасниками освітнього процесу. Одним із найважливіших інструментів ІКТ в освітніх комунікаціях є онлайн-платформи.

Онлайн-платформи стали невід'ємною частиною сучасної освіти, їх використання дозволяє забезпечити доступ до освітніх ресурсів та інтерактивних матеріалів для навчання в зручний час та будь-якому місці. Ці платформи надають можливість студентам здобувати знання, комунікувати з викладачами та одногрупниками, виконувати завдання та відстежувати свій прогрес.

Також онлайн-платформи сприяють створенню інтерактивного навчального середовища, де студенти можуть взаємодіяти з викладачами та іншими учасниками групи, обмінюватися ідеями, задавати питання та отримувати зворотний зв'язок. Це сприяє активному залученню студентів до процесу навчання, підвищенню їх мотивації та залученню до розвитку критичного мислення.

Питання ІКТ в освіті порушували у своїх працях чимало дослідників та науковців, зокрема, І. Герасименко та В. Глущенко [7], М. Кадемія та І. Шахіна [14], Г. Нестеренко та О. Тишкова [22], Д. Риднюк та В. Пешко [29], В. Чорний [44] та інші.

Проте в умовах пандемії та воєнного стану ІКТ саме освітніх та просвітницьких комунікацій надзвичайно розширили свій функціонал, збільшили пропозиції користувацьких опцій та стали відповідати запитам цільової аудиторії, яка постійно зростає та видозмінюється. Дослідження затребуваних онлайн-платформ як інструменту ІКТ у контексті розвитку освітніх комунікацій в умовах кризи – пандемії та воєнного стану – і зумовило **актуальність нашої роботи.**

Мета роботи – проаналізувати онлайн платформи як інструмент інформаційно-комунікаційних технологій в освітніх комунікаціях.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

- 1) охарактеризувати поняттєвий апарат, практики застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті;
- 2) висвітлити класифікації освітніх онлайн-платформ, соціальних медіа та соціальних мереж;
- 3) визначити функціонал, алгоритми, переваги та недоліки використання онлайн-платформ під час пандемії та воєнного стану;
- 4) проаналізувати конкретні кейси користування онлайн-платформами в освітніх комунікаціях;
- 5) з'ясувати питання ефективності онлайн-платформ як інструменту інформаційно-комунікаційних технологій в освітніх комунікаціях на основі опитування студентського контингенту факультету журналістики ЗНУ.

Об'єкт дослідження: онлайн-платформи як інструмент інформаційно-комунікаційних технологій в освітніх комунікаціях.

Предмет дослідження: функціонал та алгоритми роботи онлайн-платформ як інструменту інформаційно-комунікаційних технологій в освітніх комунікаціях.

Методи дослідження: компаративний аналіз (порівняння тематичних пропозицій освітніх онлайн-платформ відповідно до вимог часу), класифікація (класифікаційні групи онлайн-платформ, соціальних медіа та соціальних мереж), дискурс-аналіз (аналіз контенту з урахуванням історико-політичних та соціальних обставин), системний підхід (з урахуванням всіх категоріальних показників онлайн-платформ), синхронічний метод (акцентуація на умовах пандемії та повномасштабного вторгнення РФ в Україну), кейс-стаді (якісний аналіз алгоритму користування визначеними онлайн-платформами).

Методологічну і теоретичну основу дослідження складають праці, присвячені використанню ІКТ в освіті, таких вітчизняних і зарубіжних вчених,

як І. Герасименко та В. Глущенко [7], М. Кадемія та І. Шахіна [14], Г. Нестеренко та О. Тишкова [22], Д. Риднюк та В. Пешко [29], В. Чорний [44].

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що узагальнено теоретичний та практичний досвід вивчення онлайн-платформ як інструменту інформаційно-комунікаційних технологій в освітніх комунікаціях, а саме визначено їх функціонал, алгоритми роботи, переваги та недоліки в контексті кризових комунікацій – під час пандемії та воєнного стану.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали дослідження можуть бути використані під час подальших наукових розробок, викладання навчальних дисциплін, пов'язаних з відповідною тематикою, при написанні курсових та дипломних робіт студентами факультету журналістики, а також для удосконалення освітніх комунікацій шляхом використання онлайн-платформ як інструменту ІКТ.

Апробація кваліфікаційної роботи здійснена:

1) під час роботи Міжнародної науково-практичної конференції «Development of modern science in the conditions of the latest paradigm of functioning of society and the state : collection of theses of scientific and methodical reports of international scientific-practical conference» (Бухарест, грудень 2021 р.); XV університетська науково-практична конференції студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених «Молода наука 2022» (ЗНУ, 2022 р.); VII Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Бібліотека і книга» (Київ, 2021 р.).

2) у фаховому науковому збірнику подано таку публікацію:

Ковпак В.А., Таточенко К.П. Офіційні чат-боти Telegram, Viber як засоби публічних кризових комунікацій. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія Філологія. Соціальні комунікації. Том 33 (72). № 5 Том 2, 2022. С. 211–217. (фахове видання)

3) під час захисту конкурсної роботи «Інформаційно-комунікаційні технології в освітніх комунікаціях: особливості роботи онлайн-платформ» на I етапі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з галузей знань і

спеціальностей у 2022/2023 н.р., спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Диплом II ступеня. Переможець конкурсу.

4) у наукових збірниках подано такі публікації:

Ковпак В.А., Таточенко К.П. До питання новітніх методів комунікаційної взаємодії у бібліотеках: регіональний досвід Запоріжжя. Development of modern science in the conditions of the latest paradigm of functioning of society and the state: collection of theses of scientific and methodical reports of international scientific-practical conference. December 6–7, 2021. S. 135–139. (також є Сертифікат);

Таточенко К. До питання поняття кризових комунікацій в дискурсі публічного управління. Збірник наукових праць студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених «Молода наука-2022»: у 5 т. / Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2022. Т.3. С. 34–37.

Таточенко К. Інформатизація як механізм трансформації бібліотечно-інформаційної сфери діяльності. Бібліотека і книга у цифровому медіасвіті: європейський вектор: матеріали VII Всеукр. студ. наук.-практ. конф., 1 жовт. 2021 р., м. Київ / М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка ; Укр. бібл. асоц. Київ, 2021. С. 70–73.

Структура: кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел. Обсяг основної роботи – 70 сторінок. Список використаної літератури включає 48 найменувань (викладених на 6 сторінках).

РОЗДІЛ 1

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНІХ КОМУНІКАЦІЯХ

Розділ 1.1 Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: поняттєвий апарат, практики застосування

Освітні онлайн-платформи зазвичай є частиною формальної, неформальної або ж інформальної освіти. «Формальна освіта здобувається за освітніми програмами відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, галузей знань, спеціальностей (професій) і передбачає досягнення здобувачами освіти визначених стандартами освіти результатів навчання відповідного рівня освіти та здобуття кваліфікацій, що визнаються державою» [28, с. 4]. У Законі України «Про освіту» формальна освіта визначається як така, що «здобувається за освітніми програмами відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, галузей знань, спеціальностей (професій) і передбачає досягнення здобувачами освіти визначених стандартами освіти результатів навчання відповідного рівня освіти та здобуття кваліфікацій, що визнаються державою» [12]. Таку освіту здобувають у школах, коледжах і вищих навчальних закладах. Також вона зазвичай включає оцінювання, атестації та отримання свідчення про закінчення - диплому. Отже, під формальною освітою будемо розуміти організований процес навчання, в якому обов'язково присутні наступні елементи:

- «установа (школа, інститут, університет тощо);
- нормативні документи на яких базується даний різновид освіти;
- документи, що свідчать про проходження навчання (диплом, сертифікат» [22].

Неформальна освіта, на відміну від формальної, не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних або часткових освітніх

кваліфікацій [28]. У Законі України «Про освіту» неформальна освіта визначається такою, що здобувається, як правило за освітніми нормами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій [12]. Неформальна освіта являє собою програми і курси, опанування яких не супроводжується отриманням сертифікату, який дає право займатися професійною діяльністю за профілем, що відповідає їхньому змісту [22]. Зазвичай вона пов'язана з хобі у певній галузі науки чи мистецтва [22]. «Така освіта насамперед пов'язана із прагненням розширити кругозір, набути нових знань і вмінь, необхідних в особистому та/або професійному житті» [22]. Може включати: семінари, тренінги, майстер-класи, гуртки тощо. Головною відмінністю неформальної освіти від формальної є те, що перша не передбачає формального оцінювання або отримання академічних ступенів. Поруч із цими визначення можна побачити термін «інформальна освіта» або «самоосвіта». Вона освіта в свою чергу передбачає самоорганізоване здобуття знань, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям [28]. Включає: самоосвіту, дослідницьку діяльність, спілкування з оточуючими та може виникати в результаті певних подій та пережитого життєвого досвіду тощо. Також прикладами інформальної освіти є хобі, самоосвіта через книги, інтернет, відеоуроки, форуми, спільноти в соцмережах. «Така освіта передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям» [12]. Цей процес відбуваються поза системою освіти, тобто у ході повсякденної життєдіяльності людини шляхом спілкування, читання, відвідування установ культури тощо (див. Рис. 1.1) [22].

Ознаки	Формальна	Неформальна	Інформальна
Наявність мети	Мета наявна	Мета наявна	Мета відсутня
Ініціатор навчання (на рівні суспільства)	Вимоги суспільства	Сама особистість	Вимоги суспільства → Вимоги організації →
Ініціатор навчання (на рівні організації)	Вимоги організації	Сама особистість	сама особистість. <i>Відбувається поза усвідомленням індивіда</i>
За тривалістю	Визначаються конкретні терміни	Відсутні конкретні дати набуття нових компетенцій	Протягом усього життя
Питання «Навіщо?»	Тому що так потрібно!!!	Тому що я так хочу!!!	У даному контексті, запитання втрачає сенс, оскільки інтелектуальне компетентнісне збагачення відбувається поза межами свідомості індивіда та за відсутності конкретної мети.
Наявність нормативних документів, на яких базується навчання	Наявні	Відсутні	Відсутні
Наявність документів, що видаються після закінчення навчання	Наявні	Передбачено, однак не завжди, лише за деякими освітніми програмами	Відсутні
Результат засвоєння нових знань	Менш ефективний (припущення)	Більш ефективний (припущення)	-

Рис. 1.1. Безперервна освіта та характерні ознаки її компонентів [22, с. 453].

Ці три типи освіти ні в якому разі не виключають один одного, а навпаки - можуть доповнювати. Чимало людей поєднують формальну освіту з неформальними та інформальними способами навчання. За твердженням О. Огієнко та М. Лупіка, у сучасному світі актуалізується значення освіти впродовж життя (lifelong learning) й «учіння шириною у життя» (lifewide learning) [23]. Така освіта «дає змогу людині адаптувати й розвивати свої компетенції й професійні навички відповідно до стрімких змін в економіці, технологіях та ринках праці» [23]. Дана модель включає такі підсистеми [24]:

- «неформальна та інформальна освіта (за ступенем інституціоналізації);
- дистанційна освіта (за способом організації навчального процесу);
- онлайн освіта (за засобами реалізації);
- змішана освіта (поєднання традиційних та онлайн-засобів навчання)» [24].

Окремими видами онлайн-платформ слід відзначати так звані «соціальні медіа» (англ. Social media). «Соціальні медіа (англ. Social media) – багатозначний термін, який використовують для опису нових форм комунікації виробників контенту з його споживачами і для яких визначальне значення має чинник

виробництва контенту самими користувачами» [39, с. 110]. В. Чорний в одній із своїх публікацій підсумовує, що усталеної дефініції цього поняття досі не існує, проте найчастіше його визначають як технології або ж як певний різновид Інтернет-сайтів [44]. Також автор узагальнив вже існуючі у науковій думці та практиці підходи та погляди щодо зазначеного феномену і запропонував наступне його визначення: «нові соціальні медіа – це інтерактивні цифрові способи доставки інформації (повідомлень), засоби комунікації, у яких головним комунікативним джерелом є Інтернет» [44, с. 288]. Григорова З. пропонує наступне визначення: «Соціальні медіа - це сукупність інтернет сервісів та платформ, які надають можливість користувачам здійснювати комунікацію, споживати, створювати й розповсюджувати контент» [9, с. 95–97]. М. Шульга в свою чергу, під поняттям «соціальні медіа» розуміє групу пов'язаних між собою елементів, які є результатом діяльності людини (комунікація, поширення мультимедійних матеріалів, відгуки, дозвілля) [46]. В. Каплуненко та С. Бондаренко виділяють чотири основні підходи до визначення соціальних медіа: технологічний, соціологічний, комунікаційний, мультимедійний [15]. За першим підходом соціальні медіа – це сукупність технологій в Інтернеті, які дозволяють користувачам взаємодіяти між собою, другий підхід трактує соціальні медіа як соціальну систему у віртуальному просторі, яка діє на основі теорії соціальних мереж та дозволяє створювати зв'язки між користувачами в Інтернеті [15]. За третім підходом соціальні медіа є засобом масової комунікації в Інтернеті, який функціонує на основі веб-сервісів та дозволяє споживачам взаємодіяти, співпрацювати, спілкуватися, ділитися та створювати власний контент, а четвертий підхід розглядає соціальні медіа як сукупність інформаційного контенту на сайтах соціальної мережі, який користувачі поширюють, коментують, читають, дивляться (відео, фото, дописи, посилання і т. д.) [15]. «До інтерактивних мережевих сервісів, використовуваних дослідниками, можна віднести також сервіси, що забезпечують спільну роботу розподілених у просторі колективів, проведення в мережі вебінарів або інтернет-семінарів» [39, с. 116]. Отже, до нових соціальних медіа можна віднести:

соціальні мережі, блоги, подкасти, web-сайти, інтернет-форуми, Wiki, відео хостинги, онлайніві та мобільні продукти [44, с. 288]. У подібних соцмережах можна знайти свіжу інформацію про конференції, видання, гранти, аспірантуру та ін [39]. «Зокрема, до соціальних медіа відносять: віртуальні співтовариства; блоги; соціальні мережі; співтовариства з виробництва спільного контенту; Wiki-сервіси; геосоціальні сервіси тощо» [39, с. 110]. Найпопулярнішими сайтами, які належать до категорії соціальних медіа В. Чорний визначає Facebook, Twitter, LiveJournal, Wikipedia, YouTube та ін. Оскільки сучасні технології дають змогу створювати соціальні ком'юніті за будь-яким напрямком – освітнім, професійним, розважальним тощо, їх можна вважати окремим видом освітніх онлайн-платформ. Поряд із поняттям «соціальні медіа» часто зустрічається поняття «нові медіа». На сьогодні відсутнє загальноприйняте визначення цього поняття. Проте науковці виділяють декілька підходів до його тлумачення [9]:

- технологічний;
- журналістський;
- комунікативістський.

У першому нові медіа розглядають як сукупність цифрових, мережевих, комунікаційних технологій, другий підхід розуміє під поняттям «нові медіа» злиття різних каналів передачі інформації та спільне використання кількох засобів передачі інформації [9]. Останній з запропонованих підходів характеризує їх за типом комунікації «від багатьох до багатьох», на противагу мас-медіа, де комунікація відбувається «від одного до багатьох» [9]. З. Григорова до основних ознак, які вирізняють нові медіа від традиційних, відносить: інтерактивність, персоналізацію, гнучкість, потоковість споживання контенту, можливість редагування й вилучення інформації після її розміщення, оперативність надання та оновлення інформації, практичну відсутність цензури і модерації [9]. Так само відсутня і єдина класифікація нових медіа. На основі вивчення медіаринку З. Григорова пропонує наступну класифікацію:

Таблиця 1.1.

Класифікація нових медіа за З. Григоровою [9].

Професійні інтернет-ЗМІ	інтернет-видання
	Онлайн-газети
	журнали
	сайти інформаційних агенцій
	сайти та групи новин
	інтернет-телебачення та радіо
Онлайнові ігри та віртуальні світи	-
Соціальні медіа	соціальні мережі
	блоги
	медіахостинги
	інтернет-енциклопедії тощо

Отже, соціальні медіа дають можливість генерувати контент, взаємодіяти користувачам між собою. Інтерактивність, орієнтованість на поширення інформації та передачу даних характеристики виокремлюють їх серед нових медіа й роблять їх соціальними [9]. «Таким чином, можна впевнено казати, що традиційні уявлення про освіту сьогодні зазнають значних змін під впливом соціальних медіа» [35].

Соціальні медіа вже зайняли нішу в суспільних взаємодіях, але щодо їх цілеспрямованого використання в освітньому процесі вони є інноваційним інструментом [22]. Г. Нестеренко та О. Тишкова наголошують на тому, що у сучасному дискурсі терміном «соціальні мережі» передусім позначають онлайнові мережі, які створюються у віртуальному просторі і забезпечують

дистанційне спілкування і встановлення взаємозв'язків [22]. Соціальні медіа – це ресурси в мережі інтернет, які наповнюються передусім самим суспільством [35]. А. Яцишин та В. Коваленко під електронною соціальною мережею розуміють інтерактивний web-сайт з великою кількістю користувачів, контент якого вони створюють та наповнюють [48]. До них належать: Wikipedia, YouTube, Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn, Viber, Telegram та інші. Німецькі вчені А. Каплан та М. Хайнлайн визначають соціальні медіа як групу додатків в інтернеті, що вибудовують ідеологічні та технологічні підвалини і дозволяють створювати та обмінюватись контентом між користувачами [8]. Зміст контенту може включати текст, відео, зображення, подкасти та інші мультимедійні комунікації [8]. Головна ідея соціальних медіа полягає в тому, що наповнювати сайти може не тільки власник, а й будь-хто бажаючий [35]. На початку 2000-х ця концепція отримала назву Web2.0. і почала широко застосовуватись у ЗМІ, разом з тим започаткувавши еру блогерів [35]. Написання статей у блогах, коментарі до них, обговорення на форумах – це окремі реалізації даної концепції [35]. Пошукові системи так само стають соціальними, через що окремі фахівці відносять їх до соціальних медіа [9]. Класифікація соціальних медіа так само відсутня. На погляд З. Григорової, зручною буде наступна система розподілу [9]:

- «спілкування (соцмережі);
- висловлення авторської думки (блоги);
- обмін контентом (фото, відео, аудіо, посилання, новини);
- обговорення й обмін досвідом;
- геолокаційні сервіси» [9].

Проте авторка зазначає, що надана нею класифікація є умовною, адже існує чимала кількість соціальних медіа з різноманітними ознаками та функціональними можливостями. «Українська наукова блогосфера широко представлена в Scientific Social Community, Ukrainian Scientists Worldwide, Українському науковому клубі (<http://nauka.in.ua/blog>), популярні також наукові блоги на «ЛІГА: Блоги», НаУ «Острозька академія» та ін» [39, с. 117].

«Проаналізувавши можливості застосування сучасних соціальних мереж в процесах навчання і виховання, робимо висновок про те, що саме площина неформальної освіти є найбільш очевидною для цього явища» [22]. Нові соціальні мережі все більше зосереджуються на певних галузях, як от на фотографії (Instagram, Pinterest), музиці і танцях (TikTok, Like, Kwai), спорті, авто тощо [22]. Ділові мережі відповідають рівню організації, сприяють професійному розвитку та побудові кар'єри [22]. Серед таких мереж Work.ua, LinkedIn, Work Hunter, Jobs.ua, Robota.ua та інші. Основним призначенням таких мереж є пошук робочої сили з боку роботодавців та відповідно пошук роботи зі сторони громадян [22]. Соціальні медіа також поділяють за видами на сервіси обговорень та обміну досвідом [9]. Вони дозволяють залишати коментарі, рекомендації, відгуки, здійснювати колективні обговорення, обмінюватися знаннями та досвідом [9]. «Соціальні мережі, блоги надають широкі можливості для самовираження науковців, поширення своїх ідей, налагодження професійних контактів» [39, с. 122]. Іншою частиною соціальних медіа є сервіси для обміну й поширення мультимедійного контенту:

- «відео (YouTube, Vimeo);
- фото (Instagram, Flickr);
- аудіо (Last.fm, Spotify, Myspace);
- посилання і новини (Delicious, Digg, Pinterest, Flipboard);
- потокове відео (Ustream.tv);
- документи (SlideShare, Calameo)» [9].

В. Юфименко вважає, що використання соціальних мереж в навчально-виховному процесі сприяє обміну інформацією, підвищує мотивацію студентів до навчальної діяльності, стимулює розвиток творчих здібностей і пізнавальний інтерес [47]. «В умовах поширення інтернет-технологій створення віртуальних мережових структур (е-соцмереж), які ще називають «соціальні медіа», стало розглядатись багатьма дослідниками як додатковий інструмент сприяння становленню й розвитку громадянського суспільства і демократії» [39]. Отже, говорячи про соціальні медіа як онлайн-платформи для освіти, можемо прийти

до висновку, що їх дійсно можна вважати одним із засобів неформальної або самоосвіти. Варто також наголосити на різних аспектах реалізації потенціалу соціальних мереж у формальній і неформальній освітах (див. рис. 2).

Ознаки	Формальна освіта	Неформальна освіта
Місце використання	Курси дистанційного навчання	Курси, програми, призначені для самоосвіти
Джерела інформації, які сприяють підвищенню рівня компетенції	Локальні центри дистанційного навчання, наприклад: Лубенський центр дистанційного навчання НПУ імені М.П.Драгоманова, Могилів-Подільський локальний центр дистанційного навчання Сумського державного університету та багато ін.	Teachers Net Global SchoolNet «Інтернет-образования», Psychology Network Айорн, Educational Network Ukraine corporate.classroom.com english4u.dp.ua www.litbook.by.ru Ukrainian Scientists Worldwide, Українська наукова інтернет-спільнота
Результат мережевого навчання	Ефективність нижча, адже потреба породжена здебільшого умовами організації або ж суспільства	Ефективність вища, оскільки ґрунтується на особистих інтересах, що сприяють кращому засвоєнню знань
Аспект демократичності	Відсутній	Присутній
Цілі використання	Вимоги організації або ж суспільства	Власні інтереси

Рис. 1.2. Використання соціальних мереж у формальній та неформальній освіті [22, с. 457].

«Соціальні медіа сьогодні – блоги, соціальні мережі, сформовані цілісні віртуальні соціальні світи, колаборативні проекти, спільноти, віртуальні соціальні ігри та форуми залишаються альтернативним джерелом інформації, якому користувачі схильні довіряти» [39, с. 36]. Завдячуючи соціальним медіа, кожен хто вважає себе фахівцем у певній галузі або ж просто бажає поділитися знаннями може створити свою сторінку та стати «викладачем» [35]. YouTube вже давно став майданчиком для освітнього контенту, а у грудні 2011 року компанія запропонувала спеціальний розділ YouTube for Schools, що дозволяє школярам та студентам переглядати тільки навчальні відео [35]. «Доступні заняття вокалом, танцями та гри на африканських барабанах; уроки з дизайну в усіх його проявах; майстер-класи з продажів, макіяжу, програмуванню і ще багатьох інших дисциплін» [35]. Окремою перевагою освітніх медіа є вартість та тривалість навчання. До прикладу, освітня онлайн-платформа Prometheus

пропонує базовий курс «UI/UX дизайнер» у форматі онлайн, тривалістю 12 тижнів, загальною вартістю 6,200 грн. В той самий час Запорізький національний університет пропонує навчання на освітній програмі «Графічний дизайн» тривалістю 4 роки, денною або заочною формою та загальною вартістю 76,600 грн та 44,000 грн відповідно. Звісно, про якість цих двох варіантів навчання можна сперечатися довго, але очевидними перевагами наділена неформальна освіта. Такі освітні онлайн-платформи роблять навчання доступним. Ю. Бульба вже робить висновки про те, що традиційні уявлення про освіту сьогодні зазнають значних змін в тому числі і під впливом соціальних медіа [35].

Для того, щоб визначитися з поняттям «інформаційно-комунікаційних технологій» розглянемо його корінні поняття. Почнемо з поняття «інформація». За посібником Д. Риднюк та В. Пешко інформація «включає дані, відомості, повідомлення та знання; характеризується джерелами її виникнення, споживачами, середовищем поширення та засобами її доставки» [29, с. 23]. У ЗУ «Про інформацію» інформація визначається як будь-які відомості та/або дані, що можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [11]. Автори монографії «Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства» інформація «розглядається як незамінний ресурс розвитку людської спільноти: гнучкість культури, її здатність змінюватися й пристосовуватися до навколишнього середовища багато в чому залежить від швидкості обігу нових ідей» [39, с. 39]. «Термін технологія означає мистецтво, майстерність та вміння» [29]. Д. Риднюк та В. Пешко зазначають, що технологія пов'язана з виконанням певних операцій та процесів, зміною якості, форми, стану та змісту матеріалу, об'єкта тощо [29]. Інформаційні технології (ІТ) в свою чергу визначаються як сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збирання, опрацювання, зберігання, розповсюдження, показу і використання інформації в інтересах її користувачів [45, с. 5]. Іншими словами, інформаційні технології можна описати як використання комп'ютерних програм і технічних засобів для виконання різних

процесів та операцій з інформацією з метою досягнення певних цілей. Під терміном «інформаційні технології» розуміється [20, 43]:

- «сукупність програмно-технічних засобів обчислювальної техніки (ЗОТ), прийомів, способів та методів їх застосування, призначених для збирання, зберігання, обробки, передачі та використання інформації у конкретних предметних галузях;
- сукупність методів, виробничих та програмно-технологічних засобів, об'єднаних для забезпечення збирання, зберігання, обробки, виведення та розповсюдження інформації» [20, 43].

Рис. 1.3. Класифікація інформаційних технологій за Д. Риднюк та В. Пешко [29].

Термін «інформаційно-комунікаційні технології» (ІКТ) часто використовується як синонім до терміну «інформаційні технології» (ІТ), але ІКТ є ширшим поняттям, що підкреслює важливість уніфікованих технологій та інтеграцію телекомунікацій, комп'ютерів, програмного забезпечення, зберігання та аудіовізуальних систем [45, с. 5]. Д. Риднюк та В. Пешко визначають інформаційні технології як «сукупність методів і засобів, що використовуються для збору, зберігання, обробки і поширення інформації» [29, с. 2]. Ці технології дозволяють користувачам створювати, отримувати доступ, зберігати, передавати та змінювати інформацію [45, с. 5]. «Інформаційні технології є стратегічно важливою галуззю, що впливає на всі сторони життєдіяльності будь-якого сучасного суспільства» [29, с. 24]. Підсумовуючи, інформаційно-комунікаційні

технології включають в себе інформаційні технології, а також телекомунікації, медіа-трансляцію, обробку аудіо та відео, передачу даних, мережеві функції управління та моніторингу [19]. Також автор описує ІКТ як комплекс дій, що пов'язаних з обробкою, зберіганням та інтерпретацією інформації, що змінюється відповідно до потреб конкретного користувача [19]. У статті Л. Кочубей можна знайти наступне визначення «ІКТ – це сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються для добору, опрацювання, зберігання, поширення інформації в інтересах її користувачів» [19]. І. Захарова під ІКТ розуміє «конкретний спосіб роботи з інформацією: «це і сукупність знань про способи та засоби роботи з інформаційними ресурсами, і спосіб та засоби збору, обробки та передавання інформації для набуття нових відомостей про об'єкт, що вивчається» [45, с. 9]. Схоже визначення міститься в тлумачному словнику з інформатики, там зазначено, що ІКТ – це «сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збору, обробки, зберігання, розповсюдження, відображення й застосування інформації на користь її користувачів за допомогою Інтернету» [42, с. 356]. М. Мельник такої самої думки щодо трактування цього поняття, а також додає, що метою впровадження ІКТ у навчально-виховний процес є підвищення ефективності навчання, наукових досліджень й управління освітньою галуззю [21, с. 3]. Українські науковці В. Биков, А. Гуржій, М. Жалдак, В. Лапінський, Н. Морзе, О. Співаковський у своїх дослідженнях щодо впровадження ІКТ в освіту визначають ІКТ як набір методів, прийомів та засобів, що дозволяють створювати, отримувати доступ до, обробляти та керувати будь-якими інформаційними об'єктами, які знаходяться у цифровому форматі та можуть бути відтворені за допомогою спеціальних технічних пристроїв [40, с. 29; 0, с. 17]. У посібнику «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в Україні» пропонують наступні компоненти ІКТ (див. Рис. 1.4):

1. Теоретичні засади.
2. Методи вирішення завдань.
3. Засоби вирішення завдань:

- апаратні;
- програмні.

Рис. 1.4. Компоненти інформаційно-комунікаційних технологій [45, с. 10].

Під технологічними засобами та інструментами ІКТ розуміють комп'ютери, інтернет, радіо- та телевізійні передачі, а також телефонію. Ці технології дозволяють створювати, обробляти, передавати та отримувати інформацію у цифровому форматі, забезпечуючи комунікацію та доступ до різних джерел і додатків. Вони є важливими інструментами для розвитку та використання інформаційних ресурсів у сучасному світі [45, с. 10]. «ІТ в освіті – технології навчання, виховання, наукових досліджень і управління, засновані на використанні обчислювальної та інформаційної техніки і спеціального програмного, інформаційного та методичного забезпечення» [14]. «ІКТ також створюють умови для послідовного вирішення завдань індивідуалізації навчально-виховного процесу, створення нової моделі масової школи, де класно-урочна система може стати лише одним з елементів вітчизняної освітньої системи» [5]. М. Кадемія та І. Шахіна у своєму посібнику виділяють такі основні шляхи застосування ІТ в освіті:

1. «Створення інформаційних середовищ навчальних закладів;
2. Створення педагогічних програмних засобів (ППЗ);

3. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій під час здійснення проєктивного і дослідницького навчання;
4. Застосування мультимедійних засобів навчання;
5. Розробка дистанційних курсів;
6. Застосування інформаційних технологій в управлінні навчальним закладом;
7. Використання засобів Інтернет з метою пошуку інформації, розробки програмно-методичного забезпечення навчальних закладів, професійного і психологічного консультування;
8. Створення Web-сайтів навчальних закладів;
9. Здійсненні профорієнтаційної роботи в закладах освіти;
10. Розробка і використання контролюючих програмних продуктів;
11. Створення електронних бібліотек, медіатек тощо» [14].

У словнику Національної академії педагогічних наук України інституту інформаційних технологій і засобів навчання «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті» міститься ще одне визначення ІКТ в освіті: «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті – сукупність методів, прийомів, виробничих процесів і програмно-апаратних засобів, інтегрованих з метою розроблення інформаційно-цифрових освітніх систем, електронних освітніх ресурсів (ЕОР) та побудови комунікаційних мереж, а також технології розв’язування задач в галузі освіти з використанням таких систем, ресурсів і мереж» [13]. З вищезазначених визначень можна зробити висновок про те, що ІКТ, які використовують в освіті, включають в себе дидактичні методи, прийоми та способи створення, використання, управління та оперування інформаційними цифровими об’єктами, які відтворюються за допомогою спеціальних технічних засобів [21]. На основі наведених визначень можна зробити висновок, що ІКТ, що використовуються в освіті, охоплюють дидактичні методи, прийоми та способи створення, використання, управління та операцій з інформаційними цифровими об’єктами. Ці об’єкти можуть бути відтворені та оброблені за допомогою спеціальних технічних засобів. ІКТ у освіті використовуються з метою поліпшення

навчального процесу, забезпечення доступу до інформації, сприяння активному навчанню та розвитку навичок цифрової грамотності учнів та студентів. І. Герасименко та В. Глуценко стверджують, що різноманітний ілюстративний матеріал, мультимедійні та інтерактивні моделі надають процесу навчання якісно новий рівень [7]. Адже вони впевнені - сучасні студенти набагато цікавіше сприймають інформацію саме в такій формі, ніж за допомогою застарілих схем і таблиць [7]. Також науковці наголошують «завдання ІКТ не в тому, щоб витіснити традиційне навчання, а в тому, щоб ефективно інтегруватися в нього і забезпечити студентам найвищу якість освіти» [7]. «Змінюються традиційні підходи до навчання у школах та університетах, а технології надають можливість більш ефективно використовувати час на лекціях» [35]. У Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки йдеться про те, що інформаційно-комунікаційні та цифрові технології надають можливість інтенсифікувати освітній процес, підвищити рівень та якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань [17]. Також там зазначається, що за допомогою медіа- та інтерактивних засобів вчителям легше використовувати підхід до викладання на основі впровадження інноваційних підходів, включаючи використання «кейсів», дослідно-пошукової роботи, навчальних ігор [Концепція розвитку цифрової економіки]. Перевагами використання ІКТ в ВНЗ автори навчального посібнику «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології» називають:

1. «підвищення інтересу й загальної мотивації до навчання завдяки новим формам роботи і причетності до пріоритетного напрямку науково-технічного прогресу;
2. індивідуалізація навчання: кожен працює в режимі, який його задовольняє;
3. об'єктивність контролю;
4. активізація навчання завдяки використанню привабливих і швидкозмінних форм подачі інформації, змагання студентів з машиною та з самими собою, прагненню отримати вищу оцінку;

5. формування вмінь та навичок для здійснення творчої діяльності; - виховання інформаційної культури;
6. оволодіння навичками оперативного прийняття рішень у складній ситуації;
7. доступ студентів до банків інформації, можливість оперативно отримувати необхідну інформацію;
8. інтенсифікація самостійної роботи студентів;
9. зростання обсягу виконаних на урок завдань» [45].

Не зважаючи на великий перелік переваг, використання ІКТ в освіті має і недоліки. Серед них:

1. «відсутність програмного забезпечення;
2. відсутність комп'ютера в домашньому користуванні студентів і викладачів;
3. додаткові вимоги до викладача для підготовки до заняття, на якому використовуються комп'ютери;
4. не вистачає комп'ютерного часу на всіх;
5. певні труднощі використання ІКТ в освіті виникають у зв'язку з відсутністю не тільки методичної бази їх використання, а й методології розробки ІКТ для освіти, що примушує педагога на практиці орієнтуватися виключно на власний досвід» [45].

Окремою перевагою освітніх медіа є вартість та тривалість навчання. До прикладу, освітня онлайн-платформа Prometheus пропонує базовий курс «UI/UX дизайнер» у форматі онлайн, тривалістю 12 тижнів, загальною вартістю 6,200 грн. В той самий час Запорізький національний університет пропонує навчання на освітній програмі «Графічний дизайн» тривалістю 4 роки, денною або заочною формою та загальною вартістю 76,600 грн та 44,000 грн відповідно. Звісно, про якість цих двох варіантів навчання можна сперечатися довго, але очевидними перевагами наділена неформальна освіта. Такі освітні онлайн-платформи роблять навчання доступним. «Кількість тих, хто здобув вищу освіту

в системі дистанційної освіти, в 1997 р. становила близько 50 млн. осіб, у 2000 р. – 90 млн., за прогнозами у 2023 р. становитиме 120 млн. осіб» [41].

Отже, у цьому розділі розкрили деякі поняття інформаційно-комунікаційних технологій в освіті. А саме: визначення формальної, неформальної та інформальної освіти, соціальні медіа, інформаційні технології та інформаційно-комунікаційні технології та інші. Навели деякі приклади найпопулярніших освітніх онлайн-платформ та соціальних медіа. Доповнили теоретичні відомості перевагами та недоліками використання ІКТ, соціальних медіа та освітніх медіа в освіті, серед них: індивідуалізація навчального процесу, виховання інформаційної культури, інтенсифікація самостійної роботи, оперативність передачі інформації тощо. Серед недоліків такі: відсутність технічного забезпечення як у студента, так і у викладача, відсутність методологічної бази використання ІКТ та технічну несправність.

1.2 Освітні онлайн-платформи, соціальні медіа та соціальні мережі: класифікації за ознаками

У зв'язку з активними процесами діджиталізації освіти, розвитком технологічного процесу кількість онлайн-платформ, орієнтованих на використання в освітніх комунікаціях, останніми десятиліттями тільки зростала, адже збільшувалися запити контенту для різних цільових аудиторій, розширювалася тематика, удосконалювався технічний функціонал і зростала кількість користувачів. У цьому контексті в академічній літературі з'являлися різні спроби класифікації освітніх онлайн-платформ відповідно до певних категоріальних ознак, однак залишається потреба в уніфікованій класифікації, що відбивала би актуальні можливості цього інструменту ІКТ.

У попередньому підрозділі зазначали про три типи освіти: формальну, неформальну та інформальну. Для навчання та управління навчальним процесом у формальній освіті використовуються різноманітні платформи. Наприклад, Moodle, Google Classroom, edX, Coursera та інші.

1. Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment, вимовляється «Мудл») – це модульне об’єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище, яке називають також системою управління навчанням, системою управління курсами, віртуальним навчальним середовищем або просто платформою для навчання, яка надає викладачам, учням та адміністраторам великий набір інструментів для комп’ютеризованого навчання, в тому числі дистанційного [34].

2. Google Classroom є однією з найбільш пристосованих до навчання і зручних у використанні інструментів платформою, вона дуже часто використовується викладачами, оскільки вона нескладна в експлуатації для дистанційного навчання, забезпечена всіма необхідними інструментами для створення, зберігання та обміну інформацією [27].

3. Coursera пропонує будь-кому будь-де доступ до онлайн-курсів і ступенів від університетів і компаній світового рівня [30]. Ця платформа надає доступ до світових онлайн-курсів, програм спеціалізацій та ступенів провідних університетів та організацій.

У неформальній освіті також існує чимала кількість освітніх онлайн-платформ, які можуть використовуватися в позанавчальному середовищі. Такі платформи як, Uдеми, LinkedIn Learning, Coursera, Khan Academy тощо.

1. Uдеми – це онлайн-платформа для навчання та навчальних онлайн-курсів [32].

2. LinkedIn Learning пропонує доступ до більше 16 000 курсів з різних галузей, таких як маркетинг, програмування, менеджмент та багато іншого.

3. Coursera також може використовуватися у неформальній освіті, надає доступ до курсів провідних університетів та компаній.

4. Khan Academy – це безкоштовна платформа з відкритим доступом, ця платформа надає відеоуроки та практичні завдання з різних сфер для самостійного вивчення.

Найширший спектр освітніх онлайн платформ використовується у сфері інформальної освіти. Як приклад можна навести: YouTube, Udeмі, TED Talks, SkillShare та інші.

1. YouTube – це відео-платформа з великою кількістю освітнього контенту (навчальні канали, лекції, демонстрації навичок тощо).
2. На Udeмі викладачі можуть створювати власні курси з різноманітних сфер.
3. TED Talks пропонує короткі лекції від фахівців з різних галузей.
4. Платформа SkillShare дає користувачам можливість навчатися та викладати у творчих нішах (дизайн, мистецтво, фотографії тощо).

К. Січкаренко пропонує класифікувати освітні платформи за:

1. «вартістю: безкоштовні, платні і freemium. В такої моделі сам процес навчання є безкоштовним, а здача іспиту або отримання сертифіката про пройдений курсі - платною послугою;
2. за часом: fixed time і open schedule. В рамках першої моделі курс доступний тільки в певний період часу (годину, день, тиждень, місяць), у цьому випадку курс доступний завжди;
3. за авторством курсів: призначені для користувачів і професійні. У рамках користувальницьких курсів розміщується інформація від користувачів (зазвичай у формі відеороликів). Професійна модель передбачає, що весь процес створення курсу, включаючи відео зйомку, компанія бере на себе;
4. за кількістю слухачів: без обмеження і з обмеженням (зазвичай, не більше 50 слухачів);
5. за процесом навчання: курси без супроводу і курси з супроводом» [38].

«В рамках першої моделі пропонуються тільки одностороння передача інформації, друга модель передбачає спілкування викладача зі студентами, у т.ч. перевірку отриманих знань» [38].

Січкаренко К. наголошує на тому, що основним продуктом освітніх платформ є контент, існує кілька можливих способів його виробництва [38]:

1. «показ готового контенту, цим займаються такі агрегатори, як Uchinovoe, UniverTV і інші;
2. адаптація чужого контенту, наприклад, Lendwings переводить популярні курси з американських майданчиків Udemy;
3. застосування користувацького контенту. Наприклад, записи вебінарів Zillion;
4. власне виробництво: Eduson, Універсаріум, Web.University і ряд інших» [8].

Для наочності та легкості сприйняття наведемо авторську таблицю, оформлену на основі класифікацій А. Пехник та К. Січкаренко (див. Табл. 1.2):

Таблиця 1.2.

**Авторська таблиця класифікацій освітніх онлайн-платформ
укладена на основі класифікацій А. Пехник та К. Січкаренко [25, 38].**

Ознака класифікування	Вид
За формою навчання:	Кореспондентська;
	Телекомунікаційна;
	Змішана/комбінована.
За метою [25]:	Платформи для впровадження дистанційного навчання в середній та вищих школах;
	Системи для впровадження деяких елементів дистанційного навчання, тобто для електронізації навчального процесу;
	Платформи для корпоративного та бізнес-навчання.
За призначенням [25]:	Коробкові сервіси, коли програмний продукт поставляється у вже готовому варіанті і його треба тільки розгорнути в відповідній установі;

	<p>SaaS-сервіси – це хмарні технології, що дозволяють розгорнути систему на віддаленому сервісі, в даному випадку організація не займається технічною підтримкою роботи системи;</p> <p>Платформи для проведення різних вебінарів та конференцій, що забезпечують певне коло завдань, пов'язаних з можливістю обміну інформацією різними способами.</p>
За вартістю [38]:	Безкоштовні;
	Платні;
	Freemium.
За часом [38]:	Fixed time (Фіксований час);
	Open schedule (Відкритий розклад).
За авторством курсів [38]:	Призначені для користувачів;
	Професійні.
За кількістю слухачів [38]:	Без обмеження;
	З обмеженням (зазвичай, не більше 50 слухачів).
За процесом навчання [38]:	Курси без супроводу;
	Курси з супроводом.
За охопленням [38]:	Глобальні;
	Національні;
	Регіональні.
За способом виробництва контенту [38]:	Показ готового контенту;
	Адаптація чужого контенту;
	Застосування користувацького контенту;
	Власне виробництво.

У доробку М. Іконнікової та О. Комочкової пропонується універсальна класифікація онлайн платформ шляхом виокремлення шести основних типів: 1) системи управління контентом та управління навчанням; 2) «прикладні

програми» або додатки; 3) соціальні медіа; 4) програмне забезпечення для відеоконференцій; 5) онлайн-курси; 6) сучасні лінгвістичні мультимедійні лабораторії [2].

На сайті WebCase у розділі «Створення освітньої платформи» пропонують наступні види освітніх сайтів [37]:

1. Освітня онлайн платформа.

Онлайн-майданчик, який акумулює курси з різних предметів. Дана платформа пропонує автоматичну перевірку знань.

2. Інтернет-магазин курсів.

Подібна платформа не має можливості інтерактивного проходження занять і тестів, а лише служить вітриною, де користувачі можуть купити платні курси, статті, вебінари і інші навчальні матеріали.

3. Веб-додаток для онлайн школи.

Такі платформи використовуються переважно для вивчення іноземних мов, що дозволяють, створити максимально зручне середовище для навчання. Корисні статті, завдання та оцінки викладачів акумулюються в єдиному місці.

4. Корпоративна форма.

Допомагає впровадити сучасні методи навчання для компанії. Даний майданчик зможе підвищити компетенції всіх співробітників, незалежно від їх кількості, а також створити єдину базу знань компанії.

5. Сайт з пошуку репетиторів.

Ресурс для організації процесу навчання-онлайн. На даному проекті розміщуються анкети вчителів за різними спеціальностями. Інтелектуальні фільтри допомагають знайти потрібного фахівця за заданими критеріями.

6. Автоматизація офлайн школи.

Допомагає вивести процес навчання на новий рівень: оцінки, домашні завдання, розклад уроків, дошка пошани і оплата за навчання. Все в єдиному кабінеті учня.

Для подібних освітніх платформ можна підключати сторонні сервіси, наприклад: платіжні системи, системи обліку, YouTube, Zoom, Viber, Telegram а

також поштові сервіси [37]. «За даними Асоціації управління інформаційними ресурсами (IRMA), існує два типи соціальних мереж - популярні сайти та нішеві сайти» [26]. Популярні веб-сайти є сайтами, які викликають великий інтерес у широкій громадськості і мають значну аудиторію активних користувачів. «Серед них ми можемо перелічити Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat та багато інших» [26]. Ці платформи забезпечують зв'язок, обмін інформацією, спільне спілкування та співпрацю між користувачами з усього світу. Ці веб-сайти зазвичай спрямовані на конкретну тематику, спеціалізуються на певній сфері і мають свою власну цільову аудиторію. О. Онищенко тематично поділяє соціальні мережі на:

1. Загальнотематичні і мережі дозвілля;
2. Навчальні, соціалізуючі;
3. Ділові;
4. Політичні;
5. Релігійні.

Щодо онлайн-соціальних медіа, їх кількість та потенціал безмежні. «Сьогодні вони використовуються не тільки з метою спілкування, а й з метою інтелектуального збагачення та навіть розвитку власного бізнесу» [22]. Г. Нестеренко і Тишкова О. пропонують умовно поділити соціальні мережі на три групи бізнесу:

1. «мережі загальної тематики;
2. спеціалізовані;
3. ділові» [22].

Авторки також пропонують в цьому контексті розглянути можливості використання соціальних мереж в неформальній освіті на рівні особистості, організації та держави [22]. Вони припускають, що на рівні окремої особистості найбільше використовуються мережі загальної тематики та спеціалізовані, а на рівні організації для неформальної освіти більше значення мають ділові мережі [22]. До мереж загальної тематики, на їх думку, слід віднести Facebook, Instagram, MySpace, TikTok тощо. «Функціональні можливості названих мереж

подібні: можливість знайти друзів, ігрове забезпечення, новини друзів, фото, відео, оголошення про різні заходи, а також групи, які об'єднують між собою спільних за інтересами осіб» [22]. Оскільки електронні соціальні мережі є популярним елементом інформаційного простору, їх також важливо і потрібно використовувати як віртуальне навчально-виховне середовище для розв'язання важливих соціально-педагогічних та освітніх проблем [48]. Усі щойно перераховані функції допомагають розвивати, в тому числі, і освітній потенціал соціальних медіа. Серед спеціалізованих мереж дослідниці виділяють такі [22]:

- Last.Fm (<https://www.last.fm/>) – музична соціальна мережа, яка допомагає розбудовувати зв'язки між користувачами за принципом музичних уподобань;

- Geni (<https://www.geni.com/>) – сімейна соціальна мережа, яка об'єднує людей на базі родинних зв'язків;

- Ukrainian Scientists Worldwide – вузькоспеціалізована мережа, що об'єднує осіб-науковців.

Нові соціальні мережі все більше зосереджуються на певних галузях, як от на фотографії (Instagram, Pinterest), музиці і танцях (TikTok, Like, Kwai), спорті, авто тощо [22]. Ділові мережі відповідають рівню організації, сприяють професійному розвитку та побудові кар'єри [22].

Отже, найпоширенішими є класифікації онлайн-платформ за такими категоріями: вартістю, часом, авторством, кількістю слухачів, процесом навчання, а також за охопленням. Соціальні медіа, в свою чергу, класифікують за типом, географічним охопленням, відкритістю, рівнем розвитку, а також їх поділяють тематично. Нові соціальні мережі в контексті освітніх комунікацій класифікують на мережі загальної тематики, спеціалізовані та ділові.

РОЗДІЛ 2

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ ТА ВОЄННОГО СТАНУ: ФУНКЦІОНАЛ, АЛГОРИТМИ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

2.1 Аналіз конкретних кейсів користування онлайн-платформами в освітніх комунікаціях

У цьому розділі детально проаналізуємо конкретні кейси використання онлайн-платформ в українському суспільстві. Метою цього аналізу є визначення функціоналу, алгоритмів роботи, а також переваг і недоліків цих платформ з точки зору їх впливу на різні сфери життя українського суспільства. Також відстежимо як деякі платформи синхронізуються з вимогами суспільства на прикладі пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення за період 2022-2023 років. Детально розглянемо:

1. Алгоритми роботи з платформою;
2. Функціонал;
3. Переваги та недоліки використання;
4. Популярність серед користувачів.

Перший кейс для аналізу «Дія. Цифрова освіта» (<https://osvita.diia.gov.ua/>) – національна онлайн-платформа, створена Міністерством освіти і науки України, для розвитку цифрової грамотності, надання доступу до освітніх ресурсів та забезпечення можливостей для навчання та саморозвитку. Платформа пропонує навчання за допомогою освітніх серіалів, тестування, симуляторів та гайдів.

Рис. 2.1. Скріншот з сайту «Дія. Освіта» [22].

Алгоритми роботи на освітній платформі «Дія. Освіта» є наступними:

1. Реєстрація та автентифікація.

Алгоритм роботи включає процес реєстрації користувачів на платформі і перевірку їхньої ідентичності. Може включати створення облікових записів, введення особистих даних та їх підтвердження за допомогою електронної пошти або інших методів.

2. Вибір курсів та персоналізоване навчання.

Відображення доступних освітніх серіалів, гайдів, подкастів, симуляторів на основі інтересів, попереднього досвіду та мети користування. Платформа може рекомендувати конкретні курси, враховуючи прогрес користувача та його потреби.

3. Навчання та персоналізація.

Алгоритми роботи можуть забезпечувати доступ до навчальних матеріалів, в тому числі відеоуроків, подкастів, текстових матеріалів, гайдів та симуляторів професій. Платформа контролює прогрес користувача, збирає дані про виконання завдань. Також «Дія. Освіта» дає можливість пройти короткий тест, щоб підібрати індивідуальний освітній серіал та персональну траєкторію навчання на основі навичок та хобі.

4. Оцінювання та зворотній зв'язок.

Автоматична перевірка тестів, відповідей на завдання, проходження симуляторів тощо. Можливість користувачам побачити звітність та прогрес впродовж проходження курсу.

5. Моніторинг прогресу.

Це стосується відстеження виконання завдань, часу проведеного на платформі, кількості завершених серій або курсів, тощо.

6. Адаптивність та індивідуальне навчання.

Платформа може аналізувати прогрес та відповіді користувача, а потім надавати індивідуальні рекомендації, додаткові матеріали або підказки, щоб краще відповідати потребам кожного користувача.

7. Мобільний доступ.

«Дія. Освіта» оптимізована для мобільних пристроїв. Це надає користувачам зручний доступ до навчальних матеріалів та функціональності платформи з лептопів та смартфонів.

Унікальним є сам процес навчання. На платформі «Дія. Освіта» він відбувається через освітні серіали, створені за конкретними професіями або темами. Користувач має можливість обрати освітній серіал, наприклад, для опанування професії кондитера, ріелтора, таргетолога, SMM-спеціаліста та десятку інших професій. По завершенню перегляду кожної серії, необхідно скласти невеликий тест – для підтвердження засвоєння теми. Далі користувач переходить в симулятор та вирішує типові робочі задачі. По завершенню курсу є обов'язковою перевірка знання у формі тестування і вже тоді користувач отримує сертифікат про здобуті навички. У майбутньому він може допомогти під час працевлаштування.

Також на платформі присутній розподіл за добірками з серіалами: для батьків, для новачків, для вчителів; для держслужбовців, для молоді, для бізнесу та стартапів. Цікавою особливістю є наявність на сайті подкастів. Це аудіозаписи, які можуть бути різними за змістовим наповненням (радіошоу, інтерв'ю, лекції тощо). Також вони можуть нести освітній характер.

Подкасти

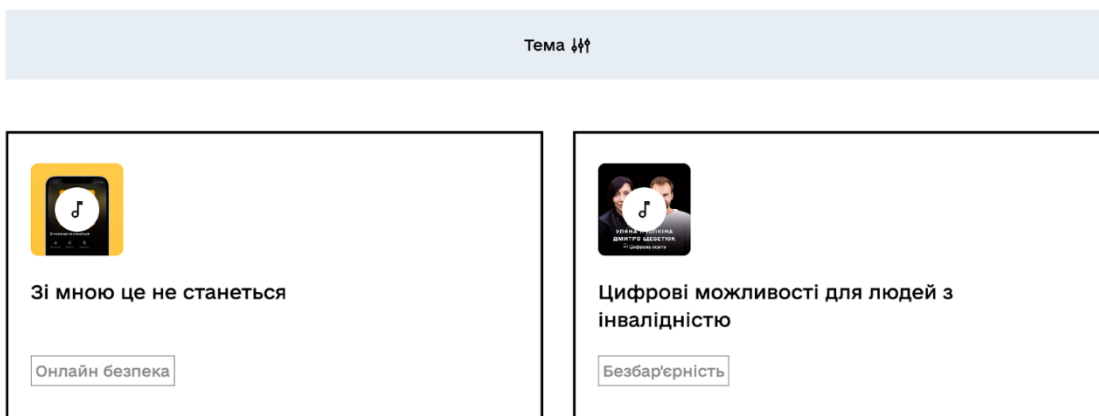

Рис. 2.2. Сайт Дія. Цифрова освіта. Розділ «Подкасти».

Окрім освітніх серіалів та подкастів, на платформі «Дія. Освіта» можна пройти тест на цифрову грамотність «Цифрограм». Тест складається з 90 питань і розрахований на 30-40 хвилин. «Завдання тесту систематизовані за сферами знань європейської рамки цифрових компетентностей DigComp 2.1. для громадян, що була адаптована українськими експертами» [33]. Після проходження тесту, видається сертифікат.

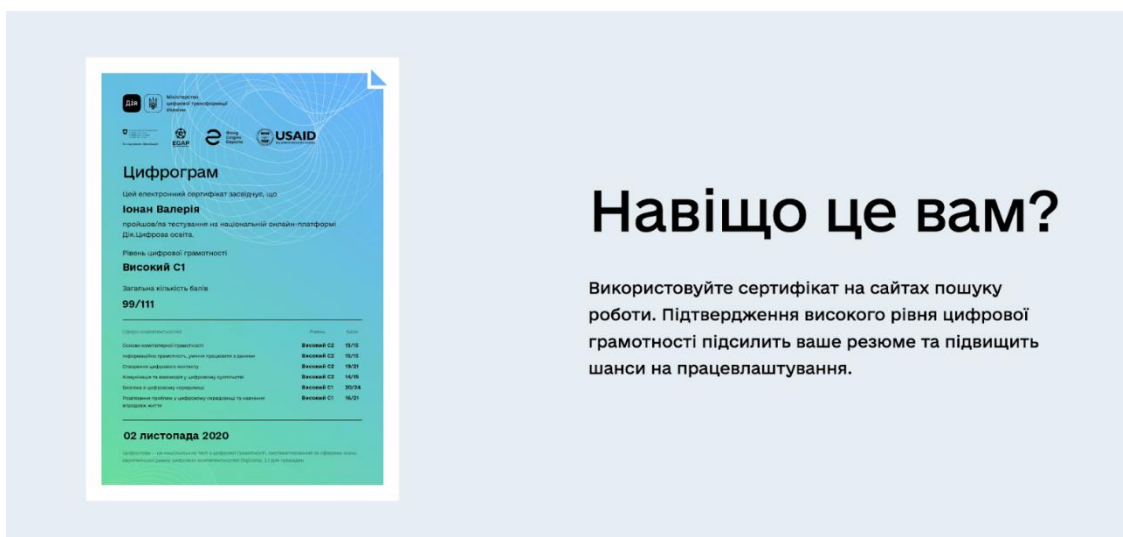

Рис. 2.3. Сайт Дія цифрова освіта. Сертифікат Цифрограм.

На момент написання дипломної роботи, кількість отриманих користувачами сертифікатів на платформі становила 2 595 546.

Перевагами даної платформи слід відзначити:

- зручний та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс;

- інтерактивні гайди та симулятори професій;
- усі курси безкоштовні;
- різноманітна тематика серіалів;
- розрахована на широку аудиторію;
- гнучкий розклад;
- сертифікат про успішне завершення курсу.

Незважаючи на те, що платформа є досить новою, кількість та якість курсів на досить високому рівні. Проте існують ризики, яких неможливо передбачити: технічні проблеми, збоїв системи, залежність від інтернет-з'єднання – можуть вплинути на доступність та функціонування платформи. Так само недоліком можна назвати відсутність безпосереднього контакту: онлайн-платформи можуть позбавляти користувачів можливості спілкуватися безпосередньо з викладачами та іншими студентами, що може вплинути на якість обслуговування та вирішення проблем.

Другим кейсом обрали одну з найпопулярніших і найбільших платформ, як зазначається на сайті, в Україні – «Prometheus» (<https://prometheus.org.ua/>). Курси створюються в партнерстві з провідними міжнародними компаніями та організаціями. «На сьогодні кількість слухачів на платформі налічує близько 2 000 000, більше 300 онлайн-курсів, видано 1 300 000 сертифікатів за 8 років існування» [31]. Наявні як безкоштовні, так і платні курси. Проте по завершенню будь-якого з них є можливість отримати сертифікат.

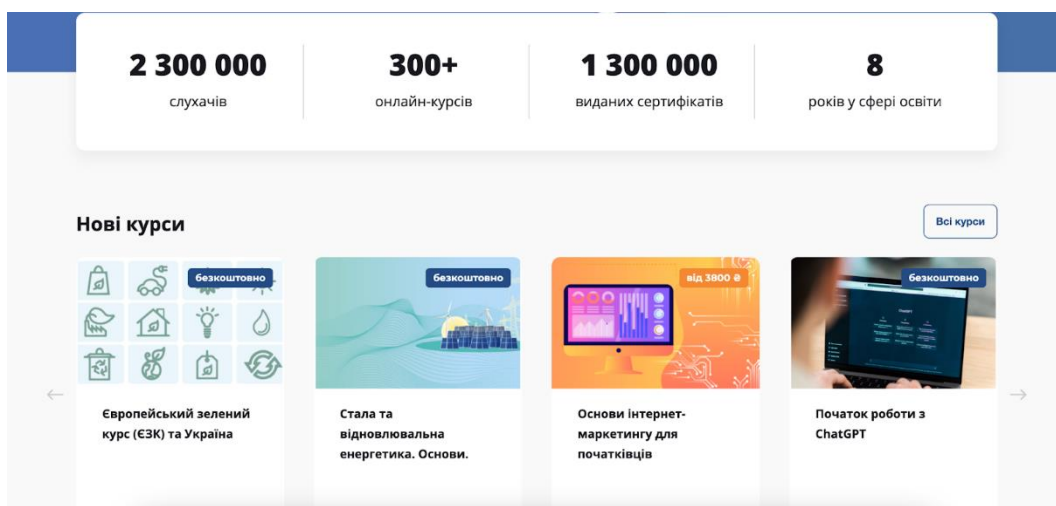

Рис. 2.4. Сайт «Prometheus».

Перевагами платформи є:

- широкий вибір та різноманітна тематика курсів,
- наявність безкоштовних курсів,
- можливість створити власний курс,
- інтерактивність,
- сертифікат по завершенню курсу,
- відсутність жорстких часових обмежень та прив'язки до певного місцезнаходження.

Проте залишається питання якості курсів, оскільки вона може значно різнитися – користувачам потрібно використовувати додаткові ресурси, щоб зробити правильний вибір курсу. Також на платформі обмежені можливості оцінювання. У деяких курсах на Prometheus використовуються стандартні тести та завдання, що може обмежувати оцінювання рівня знань та навичок користувачів.

Розглянемо алгоритми роботи на платформі:

1. Створення та управління курсами.

Алгоритми роботи на платформі Prometheus для створення та управління курсами можуть включати: створення нових курсів, надання доступу до вже наявних курсів, розподіл завдань та встановлення термінів виконання.

2. Навчання та взаємодія.

Prometheus надає засоби для навчання та взаємодії між учасниками курсів. Алгоритм роботи може включати доступ до навчальних матеріалів, виконання завдань, спілкування з викладачем та іншими учасниками курсу через форуми, чати та інші засоби комунікації.

3. Оцінювання та зворотній зв'язок.

Алгоритми оцінювання та зворотного зв'язку на освітній платформі Prometheus можуть включати: автоматичну перевірку відповідей на тести, оцінювання проектів викладачами, можливість студентам отримувати зворотний зв'язок щодо своїх робіт та прогресу.

4. Ресурси та підтримка.

Prometheus може надавати додаткові ресурси для навчання, такі як: довідкові матеріали, відеоуроки, додаткові завдання тощо. Алгоритми роботи можуть включати доступ до цих ресурсів та підтримку від викладачів або інших експертів.

5. Моніторинг та аналітика.

Алгоритми моніторингу та аналітики на освітній платформі Prometheus можуть включати відстеження активності студентів, виконання завдань, прогресу та успішності. Це може допомогти викладачам та модераторам отримувати інформацію про ефективність навчального процесу та приймати відповідні рішення.

6. Інтерактивність та адаптивність.

Prometheus може надавати інтерактивні функціональність та адаптивність для кращого навчання. Алгоритми роботи можуть включати інтерактивні вправи, тестування з використанням різних форматів запитань, індивідуальні рекомендації та підказки, які допомагають студентам краще засвоювати матеріал.

7. Безпека та конфіденційність.

Алгоритми безпеки та конфіденційності на освітній платформі Prometheus можуть включати захист особистих даних студентів, керування рівнем доступу до курсів та матеріалів, шифрування комунікації та застосування інших заходів безпеки для забезпечення приватності та безпеки студентів.

8. Інтеграція з іншими системами.

Prometheus може підтримувати інтеграцію з іншими системами, такими як системи управління навчанням, електронні бібліотеки, інструменти спільної роботи тощо. Алгоритми роботи можуть включати налаштування та забезпечення сумісності з цими системами для зручності та ефективності навчального процесу.

Переважає більшість безкоштовних курсів доступна у будь-який час і не потребує попередньої реєстрації. А от платні курси – потребують попередньої реєстрації, стартують у визначену дату, мають фіксовану тривалість та разом з

тим необмежений доступ до матеріалів курсу. Кожен курс складається за програмою, з конкретних розділів та тестів після кожного з них. По завершенню курсу, необхідно пройти загальний тест і отримати сертифікат.

Третім кейсом обрали освітню онлайн-платформу «Coursera» (<https://www.coursera.org/>). Вона пропонує будь-кому, будь-де доступ до онлайн-курсів і ступенів від університетів і компаній світового рівня [30]. Ця платформа надає доступ до світових онлайн-курсів, програм спеціалізацій та ступенів провідних університетів та організації. Щодо функціональних особливостей:

1. Широкий вибір курсів: на платформі представлено понад 4000 курсів з різних галузей, враховуючи бізнес, інформатику, науку про дані, мовознавство, мистецтво тощо.

2. Гнучкий розклад: Користувачі можуть зареєструватися на курси в будь-який час та навчатися відповідно до свого власного розкладу, дотримуючись встановлених термінів завершення курсу.

3. Великий вибір мов: Більшість курсів доступні на різних мовах, що дозволяє користувачам вибрати мову, яка найбільше підходить їх потребам.

4. Взаємодія з викладачами та іншими студентами: Користувачі можуть обговорювати матеріал курсу з викладачами та іншими студентами за допомогою форумів та чатів, що дозволяє збагатити навчальний процес.

5. Автоматичне перевірка завдань: Coursera використовує автоматичні системи перевірки, що дозволяє студентам одержувати швидку зворотну інформацію щодо своїх відповідей на завдання.

6. Сертифікати про успішне завершення курсу: Після успішного завершення курсу, студенти отримують сертифікат, який підтверджує їхні знання та досягнення.

7. Доступність платформи: Coursera доступна на багатьох пристроях, включаючи ПК, планшети та смартфони, тому користувачі можуть навчатися з будь-якого місця та в будь-який час.

8. Програми спеціалізацій та ступенів: На платформі Coursera доступні програми спеціалізацій, які включають декілька пов'язаних курсів та дозволяють

збільшити глибину знань з певної теми. Також на платформі доступні ступені, такі як бакалаврські та магістерські ступені від провідних університетів.

9. Налаштування навчання: Користувачі можуть налаштувати навчання залежно від своїх потреб, вибираючи конкретні курси та рівень складності.

10. Онлайн-ресурси: На платформі Coursera є багато різноманітних онлайн-ресурсів, таких як відеолекції, тексти, тестові завдання та інші матеріали, що дозволяють студентам поглиблювати свої знання та навички.

11. Підтримка студентів: Користувачі можуть звернутися до служби підтримки Coursera у випадку будь-яких питань або проблем, пов'язаних з навчанням на платформі.

Алгоритми роботи на платформі наступні:

1. Авторизація та реєстрація користувачів.

Coursera надає користувачам можливість створити обліковий запис та авторизуватися на платформі. Алгоритм реєстрації включає заповнення форми з особистими даними, підтвердження електронної пошти та створення унікального ідентифікатора користувача.

2. Вибір та реєстрація на курси.

На платформі наявний широкий вибір курсів з різних галузей знань. Алгоритм вибору курсу може враховувати інтереси, навички та мету користувача. Користувач обирає курс, реєструється на нього, виконуючи відповідні кроки (підтвердження участі та оплата).

3. Навчання та оцінювання.

Навчання на Coursera включає: відеолекції, інтерактивні завдання, практичні вправи та онлайн-тести. Користувач може отримувати навчальні матеріали у певному порядку або вільно обирати, які розділи курсу вони хочуть навчати. Оцінювання на платформі здійснюється як через автоматичну перевірку онлайн-тестів, так і через ревізію проектних завдань або ж підсумкові екзамени.

4. Спільнота та взаємодії.

Coursera надає користувачам можливість спілкуватися між собою, а також з викладачами за допомогою форумів, чатів та інших засобів комунікації.

Алгоритми взаємодії можуть включати: обговорення, модерацію спільноти, задання питання та отримання відповідей.

5. Рекомендації та персоналізоване навчання.

Платформа «Coursera» використовує алгоритми рекомендацій студентам подальший курсів, які відповідають їх інтересам та раніше завершеним курсам. Це допомагає користувачам знайти курси, які відповідають їх потребам та меті.

6. Моніторинг прогресу та сертифікати.

На платформі наявні засоби моніторингу прогресу студента у конкретному курсі, такі як трекери завершених завдань та показники прогресу. Крім того, успішне завершення курсу позначається отриманням сертифікату.

В цілому, Coursera надає широкий вибір курсів, функцій та ресурсів, що дозволяють користувачам навчатися відповідно до своїх потреб та власного розкладу. Платформа також надає можливість отримати сертифікати та ступені від провідних університетів та організацій, що дозволяє студентам розширювати свої можливості у роботі та кар'єрному розвитку. На сайті освітньої онлайн-платформи зазначено, що «Coursera співпрацює з більш ніж 275 провідними університетами та компаніями, а у звіті за 2021 рік значиться, що близько 92 мільйонів обрали саме їх платформу для навчання» [1].

More learners are accessing online learning

The demand for online learning on Coursera continues to outpace pre-pandemic levels.

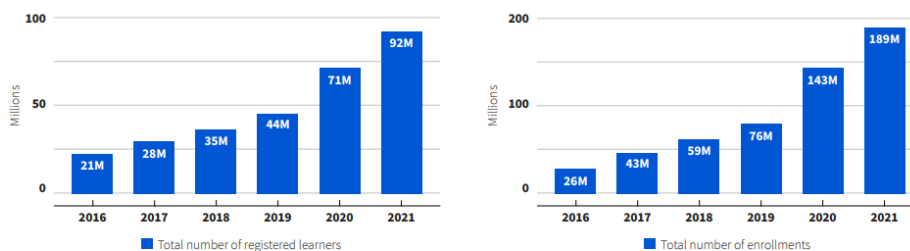

Рис. 2.5 Діаграма «Попит на онлайн-навчання на Coursera продовжує випереджати рівень до пандемії» [1].

Перевагами платформи Coursera є:

- Широкий вибір курсів: Coursera надає доступ до тисяч курсів різних тем, від провідних університетів та організацій з усього світу.

- Гнучкість: користувачі можуть навчатися у зручний для них час та з будь-якого місця, де є доступ до Інтернету, і виконувати курси у власному темпі.
- Сертифікати та ступені: Coursera надає можливість отримати сертифікати та ступені від провідних університетів та організацій, що підвищує можливості у роботі та кар'єрному розвитку.
- Налаштування навчання: користувачі можуть налаштувати навчання залежно від своїх потреб, обираючи конкретні курси та рівень складності.
- Відкриті курси: чимало курсів на Coursera є відкритими, тобто безкоштовними для всіх користувачів.
- Однак незважаючи на велику кількість переваг, слід наголосити і на недоліках цієї освітньої платформи:
 - Вартість: більшість курсів на Coursera платні. Отримати сертифікат за успішне проходження курсу може бути вартістю від кількох десятків до кількох сотень доларів.
 - Відсутність інтерактивності: деякі користувачі вважають, що відсутність прямого контакту з викладачем та іншими студентами позбавляє платформу інтерактивності.
 - Питання якості курсів: якість курсів на Coursera може значно різнитися, тому користувачам потрібно використовувати додаткові ресурси, щоб зробити правильний вибір курсу.
 - Відсутність місця для дискусій: користувачам може бракувати можливості обговорювати матеріал з іншими студентами або викладачем на платформі, що може обмежувати можливості навчання та розвитку.
 - Обмежені можливості оцінювання: у деяких курсах на Coursera використовуються стандартні тести та завдання, що може бути обмеженням для оцінювання рівня знань та навичок користувачів.
 - Відсутність доступу до деяких країн: У деяких країнах Coursera може бути заблокована, що обмежує доступ користувачів до матеріалів платформи.

Проте незважаючи на недоліки, Coursera все ж залишається однією з найпопулярніших та доступних освітніх платформ, яка надає користувачам можливість навчатися та розвиватися у зручний для них час та місце.

Пандемія актуалізувала потреби громадян в опануванні віддаленими професіями, розвитку навичок освітян у користуванні інтернет технологіями, а також інтенсифікувала необхідність розвитку критичного мислення в оцінці суджень про пандемію. І на ці запити відреагували «Prometheus», «EdEra», «Дія. Освіта». «Coursera for Campus відкрила доступ до більш ніж 3800 курсів та 400 спеціалізацій» [25]. Платформа Prometheus також запропонувала користувачам безкоштовні онлайн-курси для ефективного дистанційного навчання під час карантину. На платформі доступні курси з різних предметів, таких як англійська мова, наука повсякденного мислення, європейська зовнішня політика, медіаграмотність, фінансовий менеджмент, історія, економіка і багато інших. Такі курси були переважно безкоштовними, оскільки створювалися для обізнаності громадськості з соціально важливого питання. А на платформі edX також можна було знайти безкоштовні онлайн-курси Гарварда, Стенфорда, Массачусетського технологічного інституту та інших, проте тільки англійською мовою [25]. Продемонструємо на прикладі «Prometheus» [31]:

1. «Як відстежувати контакти при COVID-19»
2. «Коронавірусна інфекція: факти проти паніки»
3. «Медіаграмотність для освітян»

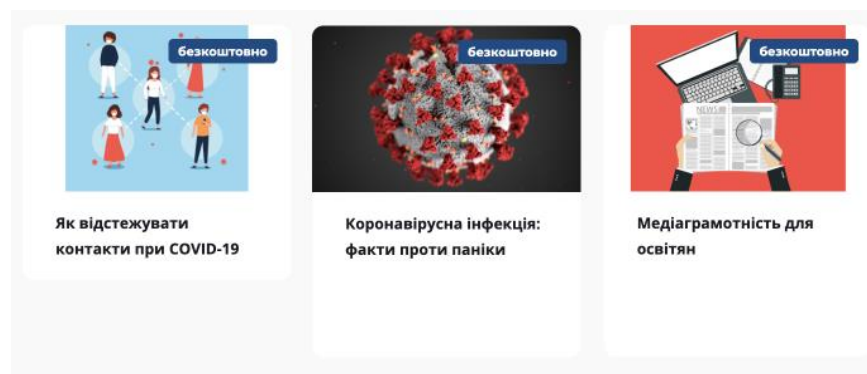

Рис. 2.6. Скріншот з сайту «Prometheus»

Подібні курси з'явилися і на платформі «Дія. Освіта»:

1. «Медіаграмотність у часи пандемії»

2. «Карантин: онлайн-сервіси для вчителів»
3. «COVID-19: про апарати штучної вентиляції легень»

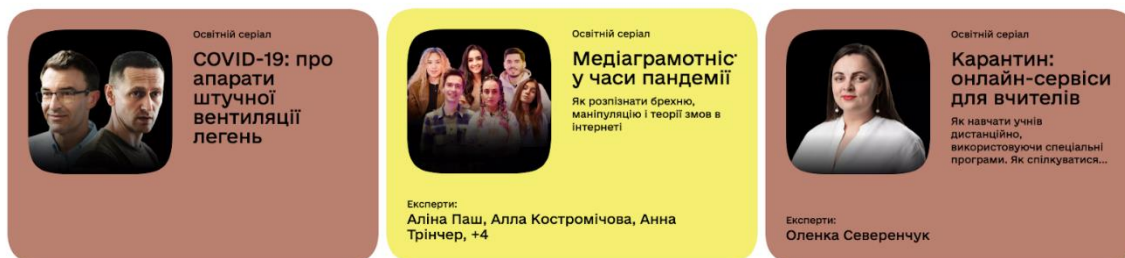

Рис. 2.7. Скріншот з сайту «Дія.Освіта»

І так само подібні курси з'явилися на платформі «EdEra»:

1. «Хейт під час пандемії»

Рис. 2.8. Скріншот з сайту «EdEra»

На освітній платформі Coursera є один безкоштовний і на той час актуальний курс про коронавірус «Science Matters: Let's Talk About COVID-19». Але він наявний лише англійською і після його проходження сертифікат не надається [25]:

Вже під час повномасштабного вторгнення рф в Україну з'явилися і відразу стали актуальними курси тематики воєнного стану. На прикладі освітньої платформи «Prometheus» обґрунтуємо нашу тезу. За період з 2022 по 2023 рік на Prometheus [31] поруч з іншими курсами з'явилися наступні:

1. «База: сучасна військова підготовка»;
2. «Цифрова безпека для громадських організацій в умовах війни»;
3. «Оцінка шкоди довкіллю внаслідок російської агресії»;

4. «Основи тактики застосування коптерів DJI Matrice 300 в бойових умовах»;
5. «Як протидіяти сексуальному насильству, пов'язаному з війною, та професійно надавати допомогу постраждалим: керівництво для фахівців та фахівчинь»;
6. «Як пережити війну разом: курс для родин військовослужбовців, ветеранок та ветеранів»;
7. «Як адаптуватися на новому місці? Курс психологічної реінтеграції ВПО»;
8. «Як знайти роботу під час війни»;
9. «Цивільна оборона та захист у надзвичайних ситуаціях»;
10. «Навчання з попередження ризиків від вибухонебезпечних предметів» та інші».

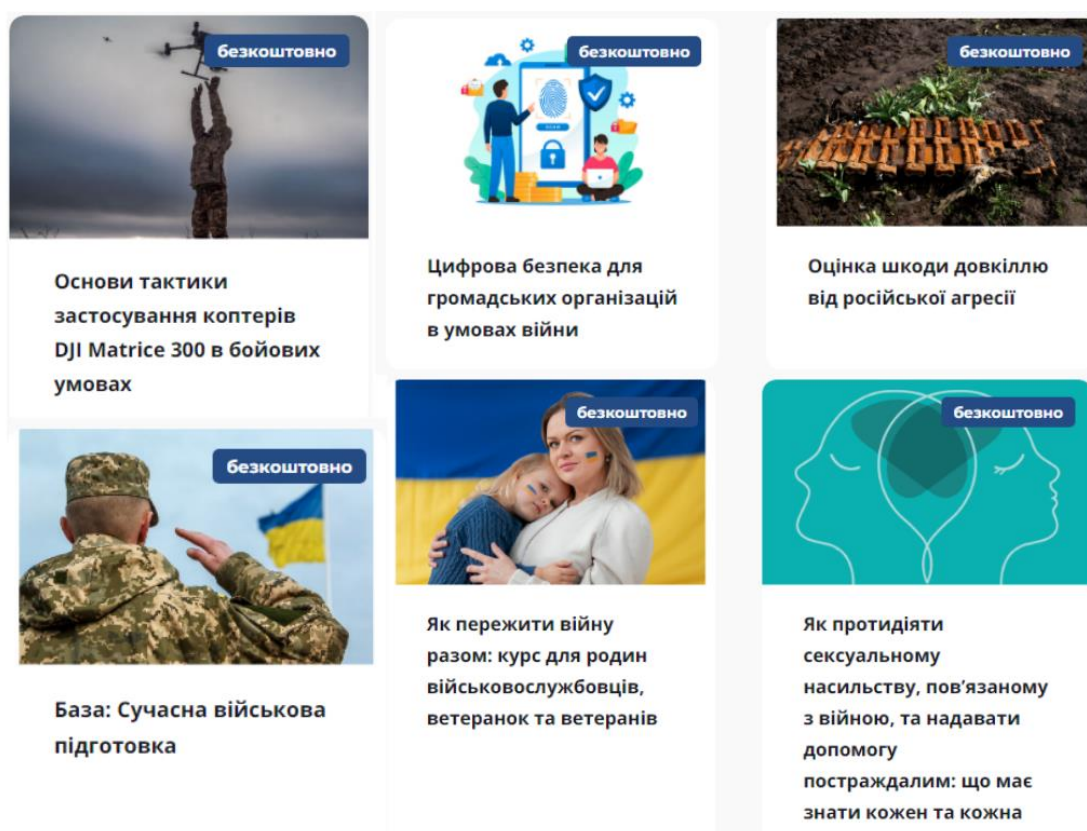

Рис. 2.9. Скріншоти з сайту «Prometheus» [31].

У «Дія. Освіта» так само створюються курси відповідно до актуальних вимог суспільства:

1. «Міжнародне гуманітарне право»

2. «Як знайти бажану роботу після військової служби»
3. «Стоп корупція для військослужбовців»

Рис. 2.4. Скріншоти з сайту «Дія. Освіта» [33].

Отже, виходячи з вищенаведених даних можемо зробити висновок про співголосність онлайн-платформ з вимогами часу. Перш за все, саме через їх гнучкість, доступність та адаптивність. Адже вони роблять освіту більш доступною, зручною та релевантною у сучасному світі.

Проаналізувавши конкретні кейси використання онлайн-платформ в українському суспільстві, визначили найбільш вживані елементи функціоналу: вибір курсів, гнучкий розклад, відеолекції, взаємодія з викладачами, онлайн-сертифікати, тестування тощо. Найпоширенішими алгоритмами роботи слід відзначити: авторизація та реєстрація, вибір курсів, оцінювання та сертифікати. Переваги та недоліки деяких освітніх онлайн-платформ так само можуть бути спільними для більшості. Серед основних переваг: відкриті курси, гнучкий розклад, інтерактивність, різноманітний вибір курсів, можливість персоналізованого навчання, сертифікат по завершенню курсу. Серед основних недоліків слід відзначити такі: відсутність прямої взаємодії між викладачем та студентами, недостатня самодисципліна, обмежені можливості оцінювання, технічні проблеми, невизнання сертифікатів. Усі проаналізовані платформи, хоч і мають спільні алгоритми роботи та особливості, проте кожна з них має індивідуальні риси адаптовані до цільової аудиторії. Наприклад, «Дія. Освіта» пропонує навчання за допомогою освітніх серіалів, симуляторів та гайдів, в той час як курси на «Prometheus» і «Coursera» переважно містять лекції, конспекти та тести. Також відстежили, що більшість платформ, зокрема, «Дія. Освіта», «Prometheus» та «Coursera» синхронізуються з вимогами суспільства на прикладі

організації тематичних пропозицій у часи пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення рф в Україну за період 2022-2023 років.

2.2 Опитування студентів щодо ефективності онлайн-платформ як інструменту інформаційно-комунікаційних технологій в освітніх комунікаціях (на прикладі контингенту факультету журналістики ЗНУ)

Активне використання онлайн-платформ у Запорізькому національному університеті почалося під час сплеску COVID-19. Це вивело освітній процес на новий рівень і забезпечено доступ до якісної освіти без обмежень у просторі та часі. Так само актуальними онлайн-платформи стали під час повномасштабного вторгнення. Адже в умовах воєнного часу фізичне перебування в аудиторіях стало небезпечним. Переважна більшість викладачів ЗНУ проводять дистанційні заняття на платформі організації конференц-зв'язку «Zoom», деякі викладачі також використовують «Google Meet». У навчальному процесі також використовується Moodle. У цьому розділі проаналізуємо питання ефективності та мобільності використання освітніх онлайн-платформ на прикладі ЗНУ.

Онлайн-платформа Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) є однією з найпопулярніших систем управління навчанням. Вона використовується у багатьох освітніх установах, включаючи Запорізький національний університет (ЗНУ), для організації та підтримки навчального процесу. Moodle - це система управління навчанням, що забезпечує навчальний заклад можливість створення віртуальних курсів, спільнот та інтерактивних навчальних середовищ для студентів та викладачів [36]. Принципи роботи платформи дозволяють розширювати функціонал, встановлюючи різні модулі та плагіни. На платформі Moodle викладачі можуть створювати та організовувати віртуальні курси, завантажувати навчальні матеріали, створювати завдання та тести для студентів, оцінювати їхні досягнення та надавати зворотній зв'язок. Вона підтримує різні формати контенту: текстові матеріали, відео, аудіо, презентації та інші, що забезпечує різноманітність та доступність навчального

матеріалу. Студенти, в свою чергу, можуть доєднуватися до курсів, переглядати навчальні матеріали, здавати завдання та тести, спілкуватися з викладачами та іншими студентами через форуми та систему обміну повідомленнями. Moodle також надає можливість стежити за академічними досягненнями, переглядати оцінки в журналі та отримувати повідомлення про останні оновлення та події у курсах. Основною перевагою використання платформи Moodle в ЗНУ є її відкритість та гнучкість. Оскільки платформа є відкритим джерелом, вона може бути модифікована та пристосована до індивідуальних потреб навчального закладу. Вона підтримує широкий спектр розширень та додаткових модулів, які дозволяють розширити функціональні можливості платформи. Так само перевагою є мобільність платформи, що означає, що вона може бути використана на різних пристроях та операційних системах, включаючи комп'ютери, смартфони та планшети. Це забезпечує студентам та викладачам доступ до навчального матеріалу та взаємодію в будь-який зручний для них час і місце. Функціонал платформи Moodle є досить широким, серед основних функціональних можливостей:

1. Створення курсів: Moodle надає можливість викладачам створювати віртуальні курси, де вони можуть завантажувати навчальні матеріали, створювати завдання, тести та інші види активностей для студентів. Це дозволяє структурувати навчальний матеріал і забезпечувати доступ до нього в будь-який зручний час.

2. Взаємодія та спілкування: Moodle має вбудовані форуми, систему обміну повідомленнями та можливість проведення віртуальних зустрічей, що дозволяє студентам та викладачам спілкуватися, обговорювати матеріал, задавати питання та отримувати зворотний зв'язок. Це сприяє активній взаємодії між учасниками навчального процесу та створює сприятливу атмосферу для навчання.

3. Оцінювання та зворотний зв'язок: Moodle дозволяє викладачам оцінювати роботу студентів, виставляти оцінки та надавати зворотний зв'язок. Це може бути здійснено через завдання, тести або інші методи оцінювання.

Студенти можуть переглядати свої оцінки, отримувати повідомлення про результати та вдосконалювати свої навички на основі отриманого зворотного зв'язку.

4. Пристосованість до потреб: Moodle є гнучкою системою, яка може бути адаптована до конкретних потреб навчального закладу. Вона підтримує різні типи курсів (лекційні, семінарські, практичні тощо) та різні методи навчання (індивідуальні, групові, проектні). Викладачі можуть налаштовувати параметри курсу, встановлюючи доступ до матеріалів, контролюючи терміни здачі завдань та налаштовуючи типи оцінювання. Це дозволяє підлаштовувати навчальний процес під потреби конкретного курсу або дисципліни.

5. Доступність та гнучкість: Moodle може бути використана на різних пристроях та операційних системах, включаючи комп'ютери, смартфони та планшети. Це забезпечує студентам та викладачам доступ до навчального матеріалу та взаємодію в будь-який зручний для них час і місце. Крім того, Moodle підтримує різноманітні формати контенту, що дозволяє використовувати різні типи матеріалів у навчальному процесі.

6. Контроль і стеження за прогресом: Moodle надає можливість стежити за академічними досягненнями студентів, переглядати оцінки, відвідування та виконані завдання. Це дозволяє викладачам та адміністраторам здійснювати контроль над навчальним процесом та вчасно втручатися, якщо необхідно.

Щодо переваг вищезгаданої платформи, відзначимо:

- Відкритість;
- Гнучкість;
- Багатофункціональність;
- Взаємодія та зворотній зв'язок;
- Зручність та доступність;
- Оцінювання;
- Формативна оцінка.

Під відкритістю мається на увазі те, що платформа дозволяє вносити зміни та розширення згідно з потребами користувачів. Гнучкість Moodle визначається адаптивністю функціоналу та інтерфейсу до вимог користувачів. Платформа Moodle має широкий спектр функцій, які покривають різні аспекти навчального процесу, включаючи створення курсів, спілкування, оцінювання та зворотний зв'язок, контроль прогресу та доступ до навчального матеріалу, що зумовлює її багатофункціональність. Moodle забезпечує зручні засоби взаємодії та спілкування між студентами, викладачами та адміністраторами. Форуми, система обміну повідомленнями та можливість проведення віртуальних зустрічей сприяють активному обговоренню, спільному навчанню та обміну ідеями. Платформа Moodle дозволяє студентам та викладачам мати доступ до навчального матеріалу з будь-якого місця та пристрою з доступом до Інтернету. Це забезпечує гнучкість та зручність у навчанні, особливо для дистанційного та самостійного навчання. Moodle також надає різні засоби для оцінювання студентів, включаючи завдання, тести та інші форми активностей. Викладачі можуть оцінювати роботу студентів, надавати зворотний зв'язок та сприяти їхньому професійному розвитку. Особливою перевагою є те, що Moodle дозволяє проводити формативну оцінку, що сприяє постійному вдосконаленню навчального процесу та стимулює активну участь студентів у своєму навчанні.

Щодо недоліків платформи:

- Для оптимальної роботи Moodle необхідно наявність стабільного Інтернет-з'єднання та відповідного технічного обладнання (комп'ютери, сервери, смартфони тощо). Не завжди в кожного користувача є до цього доступ.
- Використання платформи Moodle вимагає певного рівня комп'ютерної грамотності та навичок роботи з комп'ютером і Інтернетом. Користувачі, які не мають достатньої підготовки, можуть зазнавати труднощів у використанні всіх функцій та можливостей Moodle.
- Платформа Moodle вимагає наявності адміністратора, який буде відповідати за її налагодження, підтримку та адміністрування. Це може вимагати додаткових зусиль та ресурсів з боку навчального закладу.

- Хоча Moodle має деякі можливості інтеграції з іншими системами, вона може мати обмеження щодо сумісності та взаємодії з окремими програмними засобами або системами, що використовуються в навчальному закладі.

- При великій кількості користувачів та активному використанні Moodle може вимагати потужного сервера та достатньої пропускну здатності мережі для забезпечення стабільної роботи та швидкого доступу.

Онлайн-опитування було спрямоване на з'ясування питання ефективності використання онлайн-платформ як інструменту інформаційно-комунікаційних технологій в освітніх комунікаціях на прикладі студентського контингенту факультету журналістики ЗНУ.

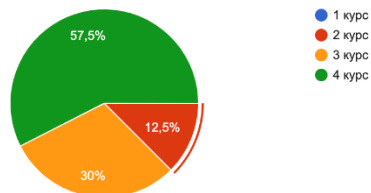
Опитування було анонімним, вибірка респондентів не є репрезентативною. Охоплення респондентів – 50 осіб. Рівень – університетський.

Google Forms – <http://surl.li/hylck>.

У опитуванні взяли участь 4 курси, які розподілилися наступним чином:

На якому курсі Ви навчаєтесь?

40 ответов

Респондентів запитали: якими освітніми платформами ви найчастіше користувалися під час дистанційного навчання? Було запропоновано обрати одну або декілька відповідей. Найбільше респонденти пропонують та використовують такі засоби для організації дистанційного навчання:

1. Prometheus – 50%;
2. Coursera – 32,5%;
3. edX – 10%;
4. Udemy – 2,5%;
5. Khan Academy – 2,5%;

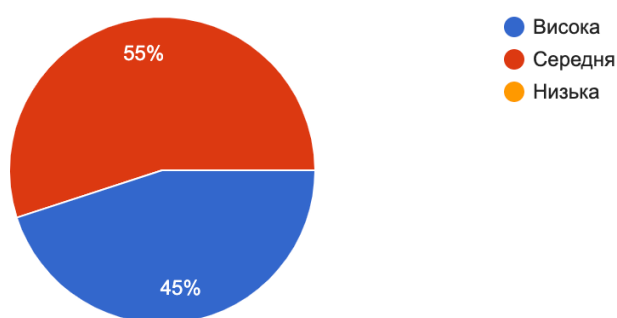
б. один респондент обрав варіант «інше» і додав варіант «Завдячуючи інтернет-мережі маю можливість збирати потрібні мені матеріали/інформацію з різних джерел, починаючи від простого пошуку відповідей, закінчуючи різними спеціалізованими курсами...».

В той самий час якість використовуваних освітніх онлайн платформ респонденти оцінюють наступним чином:

Як ви оцінюєте якість освітніх онлайн-платформ, які ви використовуєте?

 Копировать

40 ответов

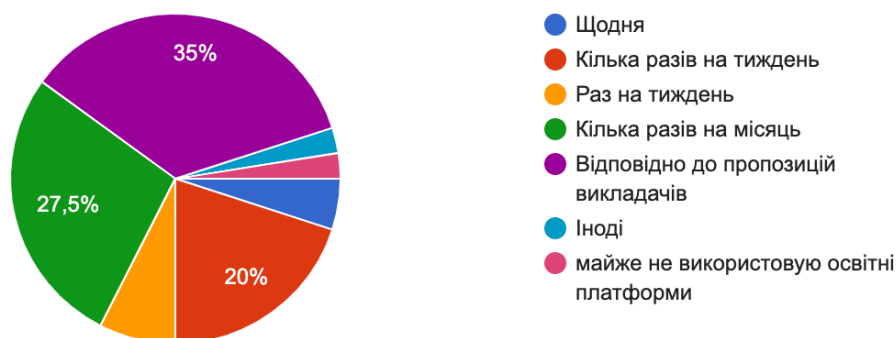

За регулярністю використання освітніх онлайн-платформ під час навчання респонденти розподілилися таким чином:

Як часто ви використовували освітні онлайн-платформи під час навчання?

 Копировать

40 ответов

Більшість респондентів (35%) використовували освітні онлайн-платформи відповідно до пропозицій викладачів, трохи менша частка (27,5%) використовували кілька разів на тиждень, кілька разів на тиждень освітні онлайн

платформи використовували 20% респондентів. Раз на тиждень використовували освітні платформи 7,5%. Далі респонденти розподілилися наступним чином: іноді та майже не використовували – 2,5%, щодня використовували – 5%.

Метою використання освітніх онлайн-платформ більшість респондентів, а саме 65%, визначили – здобуття нових знань, у той час як 50% визначили метою отримання сертифікатів/дипломів. 47,5% обрали метою покращення професійних навичок. З метою підготовки до іспитів/тестів використовують онлайн-платформи 35%.

Найбільше респонденти пропонують та використовують такі додаткові комунікаційні інструменти під час дистанційного навчання: електронна пошта (90%), месенджери (85%), Facebook (25%), Badge Wallet (5%), Padlet (22,5%), інструменти Google (45%), YouTube (40%), власний блог (2,5%), Google календар (12,5%), +Discord (2,5%).

Загальний досвід використання освітніх онлайн-платформ респонденти охарактеризували наступним чином:

Як би ви охарактеризували свій загальний досвід використання освітніх онлайн-платформ?

 Копировать

40 ответов

Найбільш ефективними комунікаційними інструментами освітніх платформ респонденти вважають (була можливість обрати декілька варіантів відповідей):

1. Постійну доступність до відеолекторію 85%;
2. Можливість кількаразового проходження тестів – 55%;

3. Генералізацію сертифікатів відповідно до рейтингу 50%;
4. Рекомендовану література та інформаційні ресурси наприкінці курсу – 40%;
5. Оперативну комунікацію з викладачами та одногрупниками – 32,5%.

Під час використання освітніх онлайн-платформ респонденти стикнулися з такими проблемами та недоліками, як: відсутність мотивації (60%), обмежені можливості оцінювання (40%), недостатня інтерактивність (32,5%), низька якість курсів (25%). Також респонденти окрім наявних варіантів мали можливість запропонувати власні. Один з них наголосив на тому, що інтерфейс на освітній платформі «Prometheus» незручний, а інший зазначив, що на деяких платформах, на його думку, замало тестів для перевірки знань.

Відкритим питанням було винесено «З якими перешкодами/складнощами ви зіткнулися під час користування освітніми платформами». Зокрема, респонденти відзначали (орфографію, пунктуацію та стилістику респондентів збережено):

1. «На жаль, часто для пошуку справді (суб'єктивно) корисних курсів може йти значна кількість часу. Іноді ці пошуку закінчуються лише частковою задоволеністю запиту, або взагалі повним розчаруванням у знайденому, наприклад через якість (звук/відео), мовний бар'єр, кількість «води» значно переважає корисну частину, або кількість нового/корисного дуже мала, відносно до загального обсягу курсу».

2. «Деякі з них не запам'ятовували, що я пройшла лекції/прочитала матеріал, тому доводилося перепроходити».

3. «Незручний інтерфейс у деяких. А так непогано. А ще іноді відсутність деякої інформації у текстовому виді (тільки відео). Це не зручно, якщо твоя слухова пам'ять погана».

4. «Актуальність інформації курсів на деяких платформах є застарілою, що в свою чергу лише знецінює інші освітні продукти. Через це зникає мотивація вивчати інші матеріали на таких ресурсах.»

5. «Багато зайвої інформації та розтягування матеріалу де цього не потрібно».

6. «Загалом можна означити присутність складностей під час реєстрації чи входу до свого кабінету. Дуже часто так трапляється, що система не відповідає чи не пускає у кабінет, якщо пароль та логін були вірно введені. Зазвичай це вирішується перезавантаженням сторінки (буває до трьох разів), або можливо спробувати пізніше (та ось коли саме сайт "роздуплиться" відповіді конкретної немає: можливо через 15 хвилин, а можливо, як у мене з Мудлом ЗНУ, через день)».

7. «Відсутність дедлайнів які тиснуть на тебе».

8. «Якщо багато матеріалів/курсів схожої тематики складно визначити які краще підійдуть для вивчення коли є потреба в інформації по конкретному питанню але ще не знаєш що саме тобі більш знадобиться».

9. «Деякі курси мають цікаві назви, проте не інформативне наповнення, тому вводять в оману. Погано мотивую себе на навчання онлайн. Коли розумієш, що це тільки для тебе, то онлайн-курс починаєш, але не завершуєш».

10. «Деякі дорого коштують».

11. «Обмежена кількість якісних курсів на платформах та неможливість перескласти тести, для підвищення підсумкової оцінки».

12. «Відсутність дедлайнів які тиснуть на тебе».

Опитування показало, що більшість респондентів, а саме, 35% використовували освітні онлайн-платформи відповідно до пропозицій викладачів, трохи менша частка – 27,5% використовували їх кілька разів на місяць. Загальну якість використовуваних освітніх онлайн платформ респонденти оцінили як середню та високу, 55% і 45% відсотків відповідно. Найбільш використовуваними освітніми онлайн-платформами серед респондентів виявилися наступні платформи: Prometheus, Coursera та edX. Найпоширенішими додатковими комунікаційними інструментами під час дистанційного навчання серед респонденти виявилися такі: електронна пошта, месенджери, Facebook. Найбільш ефективними комунікаційними інструментами

освітніх платформ більшість респонденти відзначили постійну доступність до відеолекторію, можливість кількаразового проходження тестів, генералізацію сертифікатів відповідно до рейтингу. Перешкодами/складнощами під час користування освітніми платформами респонденти називали: відсутність дедлайнів, складності під час реєстрації, технічні несправності, застаріла або не актуальна інформація, кількість нового/корисного відносно до загального обсягу курс виявилася дуже малою, інтригуючі назви курсів не відповідали їх змісту тощо. У підсумку, загальний досвід використання освітніх онлайн-платформ під час навчання як задовільний. Отже, більшість респондентів все ж таки використовують освітні онлайн-платформи під час навчання та оцінюють свій досвід позитивно, відзначаючи вищезазначені переваги та недоліки. Опитування засвідчило, що використання онлайн-платформ в освіті є ефективним та перспективним.

ВИСНОВКИ

Інформаційно-комунікаційні технології мають високий прагматичний потенціал використання в освітніх комунікаціях, адже завдяки ним з'являються все більш досконалі форми, формати трансляції інформації для різної цільової аудиторії. Онлайн-платформи в свою чергу є одним із найважливіших інструментів ІКТ в освітніх комунікаціях.

Освітні онлайн-платформи зазвичай є частиною формальної, неформальної або ж інформальної освіти. Під формальною освітою слід розуміти організований процес навчання, в якому обов'язково присутні наступні установа (університет), нормативна база певного різновиду освіти, а також документи про проходження навчання (диплом). Неформальна освіта, на відміну від формальної, не передбачає формального оцінювання або отримання академічних ступенів. Інформальна, в свою чергу, передбачає самоорганізоване здобуття певних компетентностей. Окремими видами онлайн-платформ відзначають «соціальні медіа» та «нові медіа». Перші дають можливість генерувати контент, взаємодіяти користувачам між собою (Wikipedia, YouTube, Facebook, Instagram, Telegram та інші). Останні є інтерактивним цифровим способом донесення інформації, засобом комунікації, у яких головним комунікативним джерелом є Інтернет [44]. До нових соціальних медіа можна віднести: соціальні мережі, блоги, подкасти, web-сайти, інтернет-форуми, Wiki, відео хостинги, онлайніві та мобільні продукти [44]. Під поняттям інформаційно-комунікаційні технології розуміють «сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються для добору, опрацювання, зберігання, поширення інформації в інтересах її користувачів» [19]. Технологічними засобами та інструментами ІКТ є комп'ютери, інтернет, радіо- та телевізійні передачі, а також телефонія. Також було наголошено на основних перевагах та недоліках використання ІКТ, соціальних та освітніх медіа в освіті. Серед переваг використання ІКТ в освіті називають: індивідуалізацію навчання, виховання інформаційної культури, інтенсифікація самостійної роботи, оперативність передачі інформації тощо.

Серед недоліків такі: відсутність технічного забезпечення як у студента, так і у викладача, відсутність методологічної бази використання ІКТ та технічну несправність. Нами було простежено класифікаційні ознаки освітніх онлайн-платформ класифікації: за формою навчання, за метою, за призначенням, за вартістю, за часом, за авторством, за процесом навчання, за охопленням, за способом виробництва. Соціальні мережі в свою чергу умовно поділяються на мережі загальної тематики, спеціалізовані та ділові [22].

Завдяки системному методу ми змогли проаналізувати кейси освітніх онлайн-платформ. Серед обраних кейсів наступні: «Дія. Цифрова освіта», «Prometheus», та «Coursera». Щодо функціоналу основними позиціями можемо вважати такі вибір курсів, гнучкий розклад, відеолекції, взаємодія з викладачами, онлайн-сертифікати, тестування. Найпоширенішими алгоритмами роботи слід відзначити: авторизація та реєстрація, вибір курсів, оцінювання та сертифікати. Переваги та недоліки деяких освітніх онлайн-платформ так само можуть бути спільними для більшості. Серед основних переваг можемо зазначити такі: відкритість курсів, гнучкий розклад, інтерактивність, різноманітний вибір курсів, можливість персоналізованого навчання, сертифікат по завершенню курсу. Серед основних недоліків слід відзначити такі: відсутність прямої взаємодії між викладачем та студентами, недостатня самодисципліна, обмежені можливості оцінювання, технічні проблеми, невизнання сертифікатів. Незважаючи на те, що всі проаналізовані платформи мають спільні алгоритми роботи та особливості, проте в кожній з них є індивідуальні риси адаптовані до цільової аудиторії. Наприклад, «Дія. Освіта» пропонує навчання за допомогою освітніх серіалів, симуляторів та гайдів, в той час як курси на «Prometheus» і «Coursera» переважно містять лекції, конспекти та тести. Також відстежили, що більшість платформ, зокрема, «Дія. Освіта», «Prometheus» та «Coursera» синхронізуються з вимогами суспільства на прикладі організації тематичних пропозицій у часи пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення рф в Україну за період 2022-2023 років.

Для з'ясування питання ефективності онлайн-платформ як інструменту інформаційно-комунікаційних технологій в освітніх комунікаціях провели онлайн-опитування з застосуванням Google Forms. В результаті опитування було визначено, що більшість респондентів, а саме, 35% використовували освітні онлайн-платформи відповідно до пропозицій викладачів, трохи менша частка, 27,5%, використовували їх кілька разів на місяць. Найбільш використовуваними освітніми онлайн-платформами серед респондентів виявилися наступні платформи: Prometheus, Coursera та edX. Найпоширенішими додатковими комунікаційними інструментами під час дистанційного навчання серед респонденти виявилися такі: електронна пошта, месенджери, Facebook. Найбільш ефективними комунікаційними інструментами освітніх платформ більшість респонденти відзначили постійну доступність до відеолекторію, можливість кількаразового проходження тестів, генералізацію сертифікатів відповідно до рейтингу. У підсумку, загальний досвід використання освітніх онлайн-платформ під час навчання як задовільний. Більшість респондентів все ж таки використовують освітні онлайн-платформи під час навчання та оцінюють свій досвід позитивно, відзначаючи вищезазначені переваги та недоліки. Результати опитування засвідчили, що використання онлайн-платформ в освіті є ефективним та перспективним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Coursera. Impact Report 2021 Serving the world through learning. URL: <https://about.coursera.org/press/wp-content/uploads/2021/11/2021-Coursera-Impact-Report.pdf> (дата звернення: 05.06.2023 р.).
2. Ikonnikova M. Modern online platforms and digital technologies in teaching linguistics in the higher education practice. *Information Technologies and Learning Tools*. 2019 Vol. 73, Iss. 5. P. 125–134.
3. Ikonnikova M. Modern online platforms and digital technologies in teaching linguistics in the higher education practice. *Information Technologies and Learning Tools*. 2019. Vol. 73, Iss. 5. P. 125-134.
4. Андрощук І., Калюжна Т., Піддячий В., Шарошкіна Н. Навчання дорослих в умовах неформальної освіти: практичний посібник. Київ: ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України, 2019. 215 с.
5. Богачков Ю., Пінчук О. Ключові питання створення концепції мережі ресурсних центрів дистанційної освіти загальноосвітніх навчальних закладів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2013. Т. 35. Вип. 3. С. 83–98.
6. Водорезова С. Перспективи розвитку дистанційної освіти в Україні. *Стратегії розвитку Харківської області на період 2021–2027 років*: зб. наук. пр. за матеріалами круглого столу, 23 січня 2020 року. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. С. 112–116.
7. Герасименко І., Глущенко В. Переваги застосування ІКТ в навчальному процесі. *Матеріали I Української конференції молодих науковців*. Інформаційні технології. Київ : Київ ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. С. 9–10.
8. Годлевська К. Соціальні медіа як інструмент освіти для миру. VIII Українсько-польський / Польсько-український науковий форум «Освіта для миру». 2019. С. 260–271. URL: <http://surl.li/hqpszg> (дата звернення: 05.06.2023 р.).

9. Григорова З. Нові медіа, соціальні медіа, соціальні мережі – ієрархія інформаційного простору. *Технологія і техніка друкарства: збірник наукових праць*. 2017. Вип. 3 (57). С. 93–100.
10. Жалдак М. Про деякі методичні аспекти навчання інформатики в школі та педагогічному університеті. *Наукові записки Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2005. № 6. С. 17–24.
11. ЗУ «Про інформацію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 05.06.2023 р.).
12. ЗУ «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 05.06.2023 р.).
13. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: словник. Київ : ЦП Компринт, 2019. 134 с.
14. Кадемія М., Шахіна І. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: навч. пос. Вінниця: ТОВ «Планер». 2011. 220 с.
15. Каплуненко В., Бондаренко С. Основні підходи до визначення поняття соціальні медіа (огляд зарубіжних та вітчизняних досліджень). *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. Випуск 12. Том 2. 2020. С. 236–240.
16. Коневщинська О.Е. Сучасні засоби Інтернет доступу та освітні платформи в е-навчанні. *Інформаційні технології і засоби навчання*. №44. 2014. С. 33–41.
17. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 05.06.2023 р.).
18. Коршун Т. Можливість індивідуалізації навчання на онлайн-платформах. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2018. № 2 (16). С. 301–306.
19. Кочубей Л. Особливості сучасних інформаційно-комунікативних технологій в Україні. *Наукові записки Інституту політичних і*

етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2017. Вип. 3. С. 44–70.

20. Макарова М. Інформатика та комп'ютерна техніка. Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Макарова М.В., Карнаухова Г.В., Запара С.В. Суми, 2003. 642 с.

21. Мельник О. Аналіз базових термінів та понять, які використані у дослідженні з питань проектування електронних освітніх ресурсів навчального призначення. *Проблеми освіти : наук.-метод. зб. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України*. 2015. № 83 (II). С. 83–87.

22. Нестеренко Г., Тишкова О. Сучасні соціальні мережі як інструменти неформальної освіти. *Гілея*. 2011. Вип. 49 (7). С. 451–459.

23. Огієнко О. Неформальна освіта дорослих в умовах глобалізації та інтеграції: виклики та можливості. *Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи: збірник наукових статей* / [колектив авторів]; за ред. Кременя В.Г., Ничкало Н.Г.; укл. Аніщенко О.В., Лук'янова Л.Б. Київ: Знання України. 2018. С. 80-86.

24. Перспективи впровадження інноваційних форм освіти в Україні. Аналітична записка. 2020. URL : <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-08/karpenko-2ce3f.pdf> (дата звернення: 05.06.2023 р.).

25. Пехник А. Платформи для організації дистанційного навчання. *Правове життя сучасної України : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.)* / відп. ред. М. Р. Аракелян. Одеса : Гельветика, 2020. Т. 1. С. 220–223.

26. Піняк І. Класифікація соціальних медіа. Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. 2019. С. 141–142.

27. Плужнікова Т., Ляхова Н., Краснова О., Мартиненко Н., Краснов О. Електронні освітні ресурси навчального призначення як складова освітньо-виховного процесу. *Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки*. Полтавський державний медичний університет. 2022. С. 236–237.

URL: http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/18662/1/Pluzhnikova_Elektronni_osvitni_resursi.pdf (дата звернення: 05.06.2023 р.).

28. Положення Запорізького національного університету про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти. Запоріжжя. 2022. URL: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/polozhennya_znu_pro_poryadok_viznannya_rezul_tat_v_navchannya.pdf (дата звернення: 05.06.2023 р.).

29. Риднюк Д., Пешко В. Інформаційні технології. Навчальний посібник. КПІ імені Ігоря Сікорського. Київ: КПІ. 2022. 180 с.

30. Сайт «Coursera». URL: <https://www.coursera.org/> (дата звернення: 05.06.2023 р.).

31. Сайт «Prometheus». URL: <https://prometheus.org.ua/> (дата звернення: 05.06.2023 р.).

32. Сайт «Udemi». URL: <http://surl.li/hyhhl> (дата звернення 05.06.2023 р.).

33. Сайт «Дія.Освіта». URL: <https://osvita.diia.gov.ua/> (дата звернення: 05.06.2023 р.).

34. Сайт «Освіта.ua». Організація дистанційного навчання в Moodle. URL: https://osvita.ua/vnz/high_school/72285/ (дата звернення: 05.06.2023 р.).

35. Сайт «Освіта.ua». Соціальні медіа в сучасній освіті. URL: https://osvita.ua/vnz/high_school/28665/ (дата звернення: 05.06.2023 р.).

36. Сайт Moodle. Розділ “Що таке Moodle” URL: <https://moodle.org/mod/page/view.php?id=8174> (Дата звернення 05.06.2023 р.)

37. Сайт WebCase. Створення освітньої платформи. URL: <https://webcase.com.ua/uk/sozдание-obrazovatelnoj-platfomy/> (дата звернення: 05.06.2023 р.).

38. Січкаренко К. Розвиток цифрових освітніх платформ та поширення цифрових компетенцій в освіті. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. С. 1–6.

39. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства : монографія / О. С. Онищенко, В. М. Горючий, В. І. Попик, Ю. М. Половинчак, Т.

Ю. Гранчак, Л. А. Чуприна А. В. Матвійчук, О. Д. Рябокони, Н. С. Вітушко, Н. Г. Іванова, Т. Ф. Кошелева, Є. А. Кулик ; ред. Т. П. Дубас [та ін.]. Київ : НБУВ. 2013. 220 с.

40. Співаковський О. Інформаційно-комунікаційні технології в початковій школі : навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки «Початкова освіта» / О. В. Співаковський, Л. Є. Петухова, В. В. Коткова. Херсон. 2011. 272 с.

41. Спирін О., Колос К., Дем'янчук О., Ковальчук О., Грабовський П. Система Moodle як засіб масового дистанційного навчання учнів на карантині. *Професійний розвиток фахівців в умовах цифровізації суспільства: сучасні тренди*. Київ, 2020. С. 140–147. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724581/> (дата звернення: 05.06.2023 р.).

42. Глумачний словник з інформатики / Г. Півняк, Б. Бусигін, М. Дівізінюк та ін. 2-ге : вид. перероб. Дніпропетровськ, Нац. гірн. ун-т, 2010. 605 с.

43. Фельдман Л. Чисельні методи в інформатиці / Фельдман Л., Петреко А., Дмитрієва О. Київ, 2006. 480 с.

44. Чорний В. Нові соціальні медіа та соціальні мережі в освітньому процесі. *Військова освіта: збірник наукових праць*. Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського. 2018. № 1 (37). С. 286–295.

45. Швачич Г., Толстой В., Петречук Л., Іващенко Ю., Гуляєва О., Соболенко О. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології: Навчальний посібник. Дніпро : НМетАУ, 2017. 230 с.

46. Шульга М. Система соціальних медіа у процесі інтеграції у маркетингові комунікації. Науковий блог : заголовок з екрану. URL: <http://naub.org.ua> (дата звернення: 05.06.2023 р.).

47. Юфименко В. Соціальні мережі як ефективне середовище комунікації в мовній підготовці іноземних студентів. *Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика* : матеріали Всеукр. навч.- наук. конф. з міжнар. участю (м. Полтава, 19 березня 2020 р.). Полтава, 2020. С. 272–275.

48. Яцишин А., Коваленко В. Використання електронних соціальних мереж для роботи з дітьми та молоддю з особливими освітніми потребами. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. Київ, 2015. № 8 (39). С. 22–26.

**Декларація академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Таточенко Катерина Павлівна, студентка 4 курсу,
форми навчання денної, факультету журналістики,
освітня програма «Інформаційно-комунікаційна справа», адреса електронної
пошти ekaterinatatochenko@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему
«Онлайн-платформи як інструмент інформаційно-комунікаційних технологій в
освітніх комунікаціях» відповідає вимогам академічної доброчесності та не
містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом
яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є
ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям
академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою
інтернет-системи а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата 15.06.2023 Підпис _____ К.П. Таточенко

Дата 15.06.2023 Підпис _____ Т.В. Іванюха

SUMMARY

Tatochenko K. P. Online platforms as a tool of information and communication technologies in educational communications. Zaporizhzhia, 2023.

The main objective of the research was to analyze online platforms as a tool of information and communication technologies in educational communications. This involved studying their functionality, operating algorithms, advantages, and disadvantages, particularly in the context of crisis communications such as a pandemic and a state of war.

During the writing of the thesis, the following research methods were employed: comparative analysis (comparing thematic features of educational online platforms according to contemporary requirements), classification (grouping online platforms, social media, and social networks), discourse analysis (analyzing content considering historical, political, and social circumstances), systems approach (considering all categorical indicators of online platforms), synchronic method (emphasizing the conditions of the pandemic and the full-scale invasion of russia in Ukraine).

The thesis has synthesized the theoretical and practical experience of studying online platforms as a tool of information and communication technologies in educational communications. Specifically, it has identified their functionality, working algorithms, advantages, and disadvantages in the context of crisis communications - during the pandemic and a state of war. The research has demonstrated that online platforms are a significant tool in the realm of information and communication technologies in educational communications. They offer a wide range of functionalities and can be utilized to enhance the processes of learning and communication.

Keywords: educational communications, educational online platforms, information and communication technologies, crisis communications, social media, social networks.